ואתחנן

שבת פרשת שלח תשע"ח

שיעורי תורה והתוועדויות חסידיות
מהרב **יצחק גינזבורג** שליט"א

03 **טהרת כח המדמה**
המשך שיעורי 'סוד הצֶלֶם' (4)

18 **הצד המואר והצד האפל של הירח**
שיעור נשים באנגלית

35 **טעם מצוה**
ביאור בנגלה על מצוה בפרשה

36 **דבר יום ביומו**
מסרים יומיים קצרים לפרשת שלח

40 **פרקי אבות**
ביאורים מלוקטים לפרק ג'

42 **מענות ותשובות**
תשובות הרב לשאלות

44 **נקודת חינוך**
נקודה מעובדת מתוך שיעור

45 **סיפור חסידי**
רבי בעריש מביאלא זצ"ל

46 **ברכות בחשבון**
חידושי רמזים בפרשה

47 **רוצה לזכות** בכל ספרי גל עיני?

09 ההסבר השכלי למצוה, מביא לטהרת הדעת **וחיבור המוח והלב**

הקדמת המערכת

ערב שבת שלום לכל מעגל הקוראים [ההולך וגדל] שלנו, גם השבוע יש לנו גליון גדוש ומלא בכל טוב, עם חידוש מרענן בדמות מדור חדש מהרב עצמו. כמו בשבועיים האחרונים, תוכלו למצוא **פירוט והרחבה של התוכן ה'כבד'** של החוברת בגב החוברת.

אז מה בגליון פרשת שלח?

בין אם אתם שקועים עמוק בשיעורי **'סוד הצֶלֶם'** ובין אם אתם לא, את השיעור הזה לא תרצו לפספס, בחלקה שני של קבלת פנים לחתן [שאת חלקה הראשון יכולתם לקרוא במייל] הרב לימד באריכות ובעומק מאמר מתוך הספר **'חסד לאברהם' של חסידות סלונים** [לכבוד החתן, שבא מבית של חסידי סלונים]. סוד הצלם מקבל פנים חדשות וזווית מעניינת בעבודה של בירור כח המדמה. ועוד חידוש, **'נקודה בחינוך'** מעובדת מתוך המאמר.

נמשיך עם השיעור על **'הצד האפל [והמואר] של הירח'**. השיעור, שניתן באנגלית לקבוצת נשים מצפת, עוסק בצד האפל והמואר שבנפש [עוד נושא בו הרב עסק הרבה לאחרונה] ובלימוד שלנו על צדדים אלו מהלבנה, אליה נמשלו עם ישראל. אנחנו ממשיכים עם **פרקי אבות**, פרק ג, בביאור נפלא על "חביב אדם שנברא בצלם". ו...מדור חדש מהרב, **טעם מצוה**, ביאור בנגלה על אחת ממצוות הפרשה. שוב אנו נפגשים עם **ברכות בחשבון**, מדור המבאר תופעות מתמטיות ייחודיות בפסוקי הפרשה [והשבוע יש גם מבצע שווה במיוחד, רוצו לקרוא]. גם השבוע יש לנו **סיפור חסידי** בשבילכם, לכבוד ההילולא של רבי בעריש מביאלא.

את **דבר יום ביומו**, ווארטים קצרים לפרשת השבוע, כבר הספקתם להכיר [ואולי גם לקבל כל יום לוואטסאפ], וכמובן שגם המענות מחכים לכם כאן בגליון.

נהנים לקרוא, אבל רוצים גם לראות ולשמוע את הרב? יום רביעי א' דר"ח תמוז, סעודת ר"ח בכפר חב"ד בבית משפחת מראנץ, רחוב דבר מלכות 1, בשעה 18:15.

אנחנו שוב מעוררים על הזכות הגדולה להצטרף לצוות המפיצים שלנו, שכבר עומד על 120 נקודות הפצה. פרטי הצטרפות בגב החוברת.

שבת שלום,
המערכת

לקבלת השיעורים במייל ולהצטרפות לצוות המפיצים: itiel@pnimi.org.il

עריכה: אביב מויאל | **עיצוב:** דעה ✿ אביחיל | **מערכת:** הרב יוסי פלאי, בעז יעקבי ואיתיאל גלעדי

ג' סיון - טהרת כח המדמה
סוד הצֶלֶם (4) - "חסד לאברהם"

קיצור מהלך השיעור

האדם נברא "בצלם אלהים", ומהו צלם זה? האריז"ל מסביר שסוד הצלם הוא הממוצע – ממוצע בין אור לכלי, בין צורה לחומר, בין גוף לנפש וכו'. אדמו"ר הזקן, מתאים לדרך חב"ד, מסביר כי הצלם הוא הנפש השכלית, הממוצע המחבר בין הנפש האלקית והנפש הבהמית. בשיעור זה, שממשיך את שיעורי סוד הצלם, נלמד קטע מהספר העמוק של חסידות סלונים – חסד לאברהם, ספר שלכל אורכו מקדיש תשומת לב רבה לסוד הממוצעים, שהוא-הוא סוד הצלמים (אף שהוא אינו מזכיר אותו בפירוש). לפי דבריו, הממוצע בנפש הוא כח המדמה (שגם הוא נושא עיקרי בו עוסק הספר כולו) – העומד בין השכל והלב, ומופיע שוב בנקודות חיבור נוספות.

הפרק הראשון עושה **השוואה בין חב"ד לסלונים** לאור ההבדל בסוד הצלם, 'ממקם' את חסידות סלונים עצמה כ'ממוצע' בין חסידויות פולין לחסידות חב"ד ומסיק ששלמות העבודה של הממוצע מעבירה בדרך ממילא למדרגה הגבוהה יותר.

בפרק השני נלמדת הקדמת בעל החסד לאברהם בה הוא 'מתנצל' על דרשת טעם פרה, שהיא חוקה, ובתוך כך מסביר שעל יסוד האמונה הטהורה שהחוקה היא למעלה מטעם ודעת (המוטמעת בנפש עד שכבר אין צורך לחשוב עליה) יש מקום לדרוש ולגלות את **ה"טוב טעם ודעת" שבכל מצוה – את סגולתה-תועלתה, את טעמה השכלי ואת הכח לחבר בטהרה את המח עם הלב**. בהתאם לנושא הדרוש, מתברר שגם סוד הפרה, סוד החקיקה ודרשת טעמי הפרה הם בעצמם ממוצעים-צלמים.

בפרק השלישי מורחב כי **כח המדמה, כנקודת ממוצע, הוא מקום הבחירה** – האם האדם יטמא-ינמיך אותו, וכך יטה לרע ח"ו, או שיעמול לטהר את כח המדמה שלו (על ידי עיסוק בתורה) ויהפוך אותו לממוצע מחבר חיובי המטה את הלב לטוב. בסיום הפרק מתברר כי כח המדמה חוזר שוב ושוב, כנקודת מעבר וממוצע בין כל שתי מדרגות בנפש, ובסך הכל **נמנות שלש-עשרה מדרגות מתוך דברי החסד לאברהם**.

הפרק הרביעי, הקצר, מגיע לנקודת העיקר: **בירור וטהרת כח המדמה תלויים בשפלות והכנעה**. רק אז האדם מחובר לבוראו והזרימה דרך כל הממוצעים היא בקדושה ובטהרה.

א. סוד הממוצע בחב"ד ובסלונים

חיבור חב"ד וסלונים

היום נמשיך בע"ה את נושא סוד הצלם[א] בלימוד מהספר חסד לאברהם לס"ק מסלונים. כמובן, בחרנו בחסד לאברהם כי יש החתן בא מבית של חסידי סלונים. צריך להתעלות ולפעול שסלונים יתחבר לחב"ד, זה חלק חשוב מאד של החתונה הזו, גם ברוחניות, מה שקורה למעלה, הצדיקים גם מתוועדים.

מספרים שרבי שמואל מסלונים - המהר"ש מסלונים, בן דורו של הרבי הרש"ב - פעם בקר אצל הרבי הרש"ב וכל כך התרשם ממנו עד שהוא זיהה אותו כצדיק הדור. הוא אמר לאחד מתלמידיו בסלונים, אחד הבחורים, שאם רוצה לראות צדיק אמת שיסע לליובאוויטש - הוא נסע ונעשה חב"דניק. [לרבי המהר"ש מסלונים יש נכדים חב"דניקים.] כנראה שאותו בחור שנסע מסלונים לרבי הרש"ב התגלגל בחתן שלנו, או משהו דומה לזה...

הממוצע בחב"ד – נפש השכלית, הממוצע בסלונים – כח המדמה

כמו שלמדנו[ב] בלקו"ת של אדמו"ר הזקן, הממוצע בין הנפש האלקית לנפש הבהמית - הצורה והחומר, הנשמה והגוף - הוא הנפש השכלית. הנפש השכלית היא בעצם הבוחרת בין הטוב והרע[ג], כי יש לה גם נטיה לטוב וגם לרע. כפי שלמדנו בעץ חיים[ד], מתוך הצלם הזה משתלשלים שני מלאכים - היצר הטוב והיצר הרע - וצריך להכריע ביניהם. צריך "**דעת משה**", **דעת המכריע** (חושבנא דדין כחושבנא דדין, כידוע), להכריע בין שני היצרים - הכל קשור לנפש השכלית.

בכל אופן, נושא המאמר כאן בחסד לאברהם הוא כח המדמה, והאו מסביר שהוא-הוא הממוצע בין הגוף והנשמה או בין שתי הנפשות, הנושא עליו אנו מדברים. אדמו"ר הזקן בלקו"ת אומר שהממוצע הוא נפש השכלית, עם כל ההסבר שהתחלנו להסביר, אבל כאן הוא כותב - בלי לנקוט בפירוש בלשון צלמים, אבל זהו אותו ענין - שהצלם המחבר בין הנשמה והגוף הוא כח המדמה.

העמקה בענין הממוצע בספר "חסד לאברהם"

בכל הספר חסד לאברהם, אולי יותר מכל ספר אחר, מדובר על כח המדמה - במיוחד בחלק השני של הספר, החלק שמתחיל מהפרק הזה. כאשר הייתי בחור בטבריה גרתי עם חסידי סלונים ולמדתי בשטיבל של סלונים את הספר, ואולי הכי תפס אותי איך שהוא מסביר את ענין כח המדמה.

לפני חצי שנה[ה] למדנו בתום ודעת

נרשם על ידי איתיאל גלעדי. לא מוגה.
השיעור ניתן בקבלת פנים לחתן וחלקו הראשון – שעסק ברמזי השמות של החתן והכלה ובכוונות חתונה – פורסם בפני עצמו (אך 'נגיעות' של עיסוק בחתן וכלה, ואזכור של רמזי השמות, נמצאים גם בחלק זה של השיעור).

א עד כה פורסמו שלשה שיעורים על סוד הצלם (שסודרו מתוך השיעורים על פי תוכנם) כך יציין אליהם: שיעור סדר הצלם 1 – שיעורי שבת בחקתי, בהם נלמדה פתיחת דרוש "אם בחקתי תלכו" השני בלקו"ת, העוסק בסוד הצלם. שיעור סוד הצלם 2 – שיעור סעודת ראש חדש סיון, בו היו הקדמות חשובות בסוד הצלם (שני השיעורים האלה פורסמו ב"ואביטה" לפרשת נשא). שיעור סוד הצלם 3 – חובר מתוך השיעורים הנ"ל ללימוד רציף של פרק א בשער כו בעץ חיים (פורסם ב"ואביטה" לפרשת בהעלתך).

ב שיעור סוד הצלם 1.
ג ראה גם ספר הנפש פ"א.
ד שיעור סוד הצלם 3.
ה מוצאי י"א מרחשון ע"ח.

בירושלים על אש (מארבעה אבות נזיקין), וגם הבאנו מהחסד לאברהם שהממוצע בין האין והיש הוא ההיולי - באריכות, מהמשך החלק השני - והחידוש היה שאף על פי ש**היולי** בגימטריא **אין** הוא רואה בהיולי ממוצע בין האין ליש וכל העמקות שלו היא בסוד הממוצע. ענין הממוצע הוא יסוד בכל הספר שלו. דברנו גם שלשום בסעודת ראש חדש[ו] על כך שכל התורה כולה היא סוד הממוצע ודיון לאן הממוצע נוטה, לכאן או לכאן, נכלל פה או נכלל פה, וכך גם בנגלה שכל מחלוקות חז"ל הן בנוגע לממוצע. מי שמאד מדבר על סוד הממוצע הוא החסד לאברהם לס"ק רבי אברהם מסלונים.

חסידות סלונים – הממוצע בין חב"ד לחסידות פולין

כמו בזמנו למדנו בדבריו על ממוצע בין אין ליש, כך כאן הוא מסביר שהממוצע בין הנשמה לגוף - שבעצם נקרא "סוד הצלם" בקבלה - הוא כח המדמה. בחב"ד הממוצע הזה הוא ההתבוננות של הנפש השכלית, שהיא לא בדיוק כח המדמה - היא שכל. אמרנו שבחב"ד, כפי שאדמו"ר הזקן מסביר בלקוטי תורה, הממוצע הוא שכל - אמנם השכל האנושי, שהוא מנוגה[ז], אבל מדובר בכל השכל, לא רק בכח המדמה אלא גם ביכולת להתבונן לעומק.

כמו שנראה כאן, המדמה הוא סוף השכל והתחלת המדות-הרגש ואחר כך הוא גם הסוף של הרגש. בפרק שלמדנו בעץ חיים, מה היתה המסקנה? משם התקבלה תמונה - שתואמת את החסידות הכללית, פולישע-חסידות - שעיקר הצלם הוא היצרים, עולם היצירה, המורגש. יש את המושכל של הנפש, החב"ד, ואת המורגש, החג"ת. אדמו"ר הזקן שם את הממוצע במושכל עצמו, השכל עצמו. אם אומרים שהצלם הוא היצרים שמים את הממוצע במורגש. היפי של הקטע הזה בסלונים שהוא אומר שהממוצע המדובר הוא בין המושכל למורגש.

אם כן, יוצא שחסידות סלונים היא ממוצע בין חב"ד לבין פולישע-חסידות, החסידות הכללית, והיא באמת בדיוק כזו (גם מבחינות נוספות - המיקום הגיאוגרפי, אופי עבודת ה' ואפילו סגנון הניגונים והסיפורים). כל השאלה היא איפה ממקמים את סוד הממוצע. אם הממוצע הוא המדמה מה שלמעלה ממנו הוא השכל, כפי שהוא מסביר כאן, ואם שמים את הממוצע ביצרים מה שלמעלה ממנו הוא המדמה או דרגה נמוכה של השכל. הממוצע בעצם כולל את כל מה שבין הקצוות - הנשמה, שהיא הרוחניות שברוחניות, והגוף, הגשמיות שבגשמיות. כמו שדברנו על "**כל צמא**"[ח] - בתוך הממוצע בין הקצוות יש הרבה רמות. כל הלומדות היא לגבי הממוצעים[ט].

אבל בכל אופן, בכל 'השקפה' - שיטה בחסידות - התיקון, כמו שהוא כתב בעץ חיים, עבורו קבלנו מנין ימים ("ימים יֻצרו ולו אחד בהם"), הוא לתקן את הצלמים, ועל ידי תיקון הצלם לברר את הגוף והנפש הבהמית. אם מדובר על חב"ד - העיקר הוא תיקון כח השכל; אם סלונים - תיקון כח המדמה, שהוא סוף השכל וראשית הרגש; אם מדובר בחסידות חג"ת (פולישע-חסידות) - עיקר מה

ו שיעור סוד הצלם 2.

ז ראה בשיעורים הקודמים בדיוק המושג "נגה" (ולא "קליפת נגה").

ח סימן לחמש מדרגות הנשמה ע"פ קבלת הרש"ש (ראה שיעור סוד הצלם 1 והנסמן שם): **כ**לים **ל**בושים **צ**למים **מ**וחין **א**ורות.

ט ראה גם שיעור כ"ח חשון ע"ח בענין "אין מחלוקת בקצוות".

י תהלים קלט, טז.

שצריך לתקן הוא המדות-היצרים; אם מדובר בחסידות נה"י (אונגרישע-חסידות) זו עוד מדרגה.

כח המדמה בין מדרגות – דימוי מילתא למילתא

מה שיפה כאן, שאם לומדים בעיון רואים שכמו שבהשתלשלות העולמות - בין כל שתי מדרגות של יש מופיעה בחינת אין באמצע, יש הארת כח המדמה בין מדרגה למדרגה. בחב"ד זהו אחד הנושאים הכי עמוקים, והוא מבואר היטב בשני המאמרים הראשונים של פלח הרמון - על מאמרי אדמו"ר האמצעי - חובה שכל אחד ילמד אותם היטב. כמו שיש מדרגות של יש - יש ועוד יש - גם האין חוזר כל פעם בין שתי המדרגות. לא שמים לב, הוא אין, נעלם, אבל בלי האין לא יכול להיות מעבר והשתלשלות ממדרגה למדרגה. בשביל החסד לאברהם האין הזה בנפש האדם הוא כח המדמה, שמופיע בין כל שתי מדרגות.

למה יש כח המדמה בין כל שתי מדרגות? גם בין חתן וכלה יש כח המדמה שמחבר אותם. למה? הוא אפילו לא מסביר, אבל פשיטא, שמדמה הוא לשון "מדמה מילתא למילתא"[יא] - כח לדמות בין שני הדברים שהוא מחבר. אפשר גם לומר שדברי אדמו"ר הזקן שעיקר סוד הצלם הוא נפש השכלית היינו "נעשה אדם בצלמנו", אך מה שהחסד לאברהם אומר, שעיקר סוד הממוצע הוא כח המדמה, היינו "כדמותנו"[יב]. גם חתן וכלה הם "בצלמנו כדמותנו" - שתי מדרגות[יג]. כעת אנחנו עושים חתונה בין סלונים לחב"ד - בחב"ד הממוצע הוא הצלם ובסלונים הוא הדמות (הדם, האדום, שבא מהאמא, האשה[יד]).

מיצר הרע לנבואה

נאמר דבר נוסף: איזה עוד צדיק מדבר הרבה על כח המדמה? רבי נחמן[טו]. כאן רוב הספר על כח המדמה, ואצל רבי נחמן כמה תורות חשובות - מה כח המדמה אצלו? היצר הרע. בדיוק כמו שאמרנו קודם, שבחסידות פולין - ברסלב היא גם חסידות פולין, סלונים יותר קרובה לחב"ד - הממוצע, גם כח המדמה, היינו היצרים.

רבי נחמן מדבר[טז] גם על בירור כח המדמה - נבואה, "וביד הנביאים אדמה"[יז]. איך רבי נחמן אמר זאת? שלא צריך לקרוא לו יצר הרע אלא כח המדמה. כמו שבחב"ד כתוב שבכל דור היצר הרע מקבל שם אחר[יח]. אם כן, רבי נחמן ממש מתעצם עם כח המדמה, שהוא היצר הרע. מצד שני, כאשר מבררים אותו הוא הופך להיות מקור של נבואה.

אספקלריא המאירה ואספקלריא שאינה מאירה

לפי זה גם יוצא שיחסית ההבדל בין חב"ד לסלונים הוא בין "אספקלריא המאירה" ל"אספקלריא דלא נהרא" בתיקון כח המדמה. תיכף נראה שהוא מסביר איך לתקן את כח המדמה - כשמתחתנים צריך לתקן, לטהר את הראש מכל השטויות שיש לבחור, שטויות של כח המדמה. החתונה היא שלב מאד חשוב בבירור כח המדמה. אני יכול לברר בבחינת

יא ברכות יט, א.

יב בראשית א, כו.

יג ראה המבואר והנסמן בענין בשיעורי סוד הצלם 1 וסוד הצלם 2.

יד ראה נדה לא, א.

טו ראה לקוטי מוהר"ן קמא תורה כה, ובכ"ד.

טז ראה שם תורה נד.

יז הושע יב, יא.

יח ראה שידור לפרשת תרומה ע"א פ"ד ("שבעה שמות נקראו לו") ובאריכות בשיעורים אודות הצד האפל והצד המואר החל מר"ח שבט ש"ז.

"זה הדבר אשר צוה הוי'"[יט]. מי דרש "ותמֶנת הוי' יביט"[כ], שרואים את המציאות כפי שה' רואה? אדמו"ר הזקן[כא]. הוא מסר את הנפש שכולם יגיעו להרגיש משהו מיחודא עילאה - כמו שאדמו"ר האמצעי מעיד בתחילת קונטרס ההתפעלות - בהירות מלאה של השכל.

יש "זה" ("זה הדבר אשר צוה הוי'") ויש "כה" ("כה אמר הוי'") - צלם הוא "זה" ודמות היא "כה". כתוב "ותשת עלי כפכה"[כב] בבריאת האדם - מה הכף הזו? כף הדמיון. הכף של ה' היא כח לברר את כח המדמה, **כ** הדמיון, "כה אמר הוי'". כנראה שגם כל עבודת האת**כפ**יא היא כדי לברר את ה**כף** - **כ** הדמיון של "כה אמר הוי'". אם כן, מהי אתהפכא? להגיע ל"זה" - לברר לגמרי את כח המדמה, שלא יהיה רק דימוי מילתא למילתא אלא משהו ברור לגמרי. שתי האספקלריות נקראות גם "מראָה" ו"מראֶה" - כל הנביאים ראו במראָה, "במראָה אליו אתודע", ואילו אצל משה כתיב "ומראֶה ולא בחידֹת"[כג].

יש בירור של כח המדמה שאינו מדות אלא שכל; יש כח המדמה של רבי נחמן, שהוא מדות; ויש כח המדמה - עיקר פירוש כח המדמה - שבין השכל למדות. כפי שלמדנו בשיעורים הקודמים, בלקו"ת מסביר אדמו"ר הזקן שהתיקון הוא להגיע לאהבת ה' "בכל לבבך"[כד], "בשני יצריך"[כה], גם היצר הרע של הנפש הבהמית, וגם ל"בכל נפשך", הנפש השכלית (שהיא-היא המבררת את הנפש הבהמית). לענייננו היינו תיקון היצרים ותיקון המדמה שמעל המדות (בסגנון של סלונים) או השכל האנושי עצמו (בסגנון של חב"ד). בחב"ד על ידי הבירור מגיעים ל"בכל מאדך", "מִסְפַּר... ולא יִסָּפֵר"[כו].

"כה אמר הוי'" ו"זה הדבר אשר צוה הוי'"

חז"ל אומרים "כל הנביאים נתנבאו ב'כה'... מוסיף עליהם משה רבינו שנתנבא ב'זה'"[כז]. כמה עולה **כה-זה**? **יחידה** - רואים שיש ענין לחבר את שתי הבחינות. גם אצל משה רבינו עצמו לא כתוב שהתנבא ב"זה" ולא ב"כה" אלא "מוסיף עליהם משה רבינו", כי בתחלה כן התנבא ב"כה" - "כה אמר הוי'... כחצֹת"[כח]. מתחיל "כה" וממשיך "כחצֹת". רש"י כותב בשם חז"ל שאמר כך ("**כ**חצת", בערך, ולא '**ב**חצות', בדיוק) שלא יטעו איצטגניני פרעה, אבל שבעים פנים לתורה - אומר "כחצות" כי הוא עדיין במדרגת "כה", הוא עדיין בתוך קליפת מצרים וצריך להתחיל לברר את המדמה דקליפה על ידי המדמה דקדושה, "כה". לכן "מוסיף עליהם משה" - "תוספתו של הקב"ה מרובה על העיקר"[כט] - ומתנבא ב"זה", והתוספת מעלה אותו עצמו מחיה ליחידה.

יש גימטריא שהיא פלא גדול (שהזכרנו לעיל - בחלק הראשון - כשהתבוננו בחשבון שמות החתן והכלה): "**כה אמר הוי'**" במילוי - **כף הא אלף מם ריש יוד הא וו הא** - שוה בדיוק

יט שמות טז, טז (ובריבוי מקומות).

כ במדבר יב, ח.

כא ראה חנה אריאל שלח ובכ"ד בכתבי מוהרי"א מהומיל.

כב תהלים קלט, ה.

כג במדבר יב, ו-ח: "...אם יהיה נביאכם הוי' במראָה אליו אתודע בחלום אדבר בו. לא כן עבדי משה בכל ביתי נאמן הוא. פה אל פה אדבר בו ומראֶה ולא בחידֹת ותמֶנת הוי' יביט...".

כד דברים ו, ה.

כה ברכות פ"ט מ"ה.

כו הושע ב, א: "והיה מספר בני ישראל כחול הים אשר לא ימד ולא יספר", וכפי שהתבאר בשיעורי סוד הצלם 2 וסוד הצלם 3 (ראה גם ד"ה "אלה תולדות נח" תער"ג – נלמד ונתבאר בשיעור מוצאי ט' ואור לי' כסלו ע"ב פ"ד).

כז רש"י במדבר ל, ב (ע"פ ספרי מטות א).

כח שמות יא, ד.

כט בראשית רבה סא, ד.

"**זה הדבר אשר צוה הוי'**". כלומר, התכלית - המילוי והשלמות - של "כה אמר הוי'" היא עצמה "זה הדבר אשר צוה הוי'". אם נגיע לשלמות של סלונים אוטומטית תהיה עליה לחב"ד - המילוי השלם של הדמות הופך להיות הצלם עצמו.

ב. "טעם פרה"

נתחיל לקרוא בפנים:

אפר פרה – ממוצע בין טמא לטהור

בענין פרה אדומה[ל] **אשר מטהר טמאים ומטמא טהורים** [שני הפכים בנושא אחד - כבר אומר שהוא סוד ממוצע. מההתחלה רואים שהפרה קשורה לסוד הצלמים (גם מלשון צלמות[ג], רמז לכך שהפרה מטהרת את אבי אבות הטומאה, טומאת מת), כי פועלת שתי פעולות הפוכות. כאשר דבר פועל שתי פעולות הפוכות סימן שהוא ממוצע המחבר בין שני הקצוות, סוד **ו** החיבור שהיא גם **ו** ההיפוך, סוד "ויברא אלהים את האדם בצלמו"[לא]. אפר פרה הוא ממוצע בין הטהור והטמא, ובהיותו ממוצע הוא יכול להפוך את הטמא לטהור וגם להיפך.].

חק-חקיקה – נשיאת הפכים

ואע"פ שנאמר בה חוקה. בכ"ז רז"ל רמזים אמרו עליו [סימן שגם דבר שהוא חוקה - "חוקה חקקתי ואין לך רשות להרהר אחריה"[לב] - מותר לדרוש בשופי, כמו שחז"ל דורשים[לג]. והנה, המלה "**חוקה**" - "חוקה חקקתי", גם לשון חקיקה, מהשער **חק** - היא לשון **ח**יבור **וק**ישור[לד] בין שני דברים שהם הפכים, שעל כן חוק אינו מושג מפני שהוא "נושא הפכים" ולית כל מוחא סביל דא.]. **ונראה שבכ"ז הרשות להבין בה** [דהיינו להלביש את הבלתי-נודע עד כמה שאנחנו יכולים להבין[לה].] **ולהיות כמציץ מן החרכים.**

בהמשך - ענף ב אות ב - הוא יכתוב בפירוש שהמדמה הוא הממוצע בין הנשמה לגוף, ולכח הממוצע לחבר בין הפכים, נשמה וגוף, הוא קורא "חקיקה": "כי העיקר באדם שהוא מחובר מנשמה וגוף. אי אפשר החקיקה [כלומר החיבור, קשור ל'חוקה חקקתי' של סוד הפרה, נושא המאמר, וגם ל'אם בחקתי תלכו'[לו]. כמה שוה רק **משה-אריה**, שם החתן? '**אם בחקתי**', המשולש של **גל**, '**גל** עיני ואביטה נפלאות מתורתך [מפרשת פרה אדומה]'[לז]] רק בדבר שכלול משניהם אשר בו סוף בחי' הארת הנשמה והתחלת הגוף [כמו שהוא הסביר לגבי היולי בין אין ליש] וזהו המדמה".

נחזור: הפסקה הראשונה כאן היא דרוש בפני עצמו, שאומר שאפשר לדרוש גם חוקה שאיני יכול להבין. היכולת לדרוש דבר שאי אפשר להבין היא עצמה סוד כח המדמה, בחינת חקיקה לשון ממוצע המחבר.

ל בציור שמות החתן והכלה, שהופיע בחלקו הראשון של השיעור, יש תופעה פשוטה: ארבע פנות הציור (**מ**[ש]**ה**...**ר**[י]**ם**) בגימטריא **פרה**. קודם אמרנו שאתם "**טמיר וסתים וגניז**" – **משה-אריה מרים** – והדבר הכי טמיר וסתום וגנוז בתורה הוא סוד הפרה. פרה מלשון "פרו ורבו" (בראשית א, כב) – עוד סימן שיהיה כאן הרבה "פרו ורבו". פרה מטהרת מהטומאה הכי גדולה, אבי אבות הטומאה. כל אחד שהולך לחופה וה' מכפר לו הכל – צריך לחשוב שהיה באבי אבות הטומאה וכעת הוא נטהר.

לא בראשית א, כז.

לב ראה יל"ש קהלת רמז תתקפט וברש"י במדבר יט, ב.

לג וכמבואר ברמב"ם הלכות תמורה פ"ד הי"ג: "אף על פי שכל חקי התורה גזרות הם... ראוי להתבונן בהן וכל מה שאתה יכול לתן לו טעם תן לו טעם. הרי אמרו חכמים הראשונים שהמלך שלמה הבין רוב הטעמים של כל חקי התורה".

לד ראה עמודיה שבעה צו הערה נח.

לה וכפי שדובר בהתוועדות ל"ג בעומר ש"ז שכל תורה שבעל פה היא יגיעה להבין מה שלא ניתן להבנה.

לו ויקרא כו, ג.

לז תהלים קיט, יח.

"דרוש וקבל שכר" – המשכה מאין (אמונה) ליש (אמת)

זולת לידע כי עיקר הדבר גנוזה באין [גם כאשר דורשים צריך לדעת שעיקר הדבר גנוז ונעלם. עיקר הדבר גנוז באין אך יש היולי, ממוצע, המחבר את האין ליש, למה שאנחנו כן יכולים להבין, ואותו היולי הריהו סוד כח המדמה.] **והיא נעלמה ואין להרהר אחריה** [אם מושרש אצלך שעיקר הסוד הוא אין, וממילא אתה יודע שאינך יכול להבין בכלל, אז תדרוש-תבין אותו באמצעות הממוצע המחבר, כח המדמה. הסוד שאמרנו בא לידי ביטוי בעיקר בחוקים, אבל כל התורה היא חוקים, כמו שמודגש בתחלת פרשת פרה - "זאת חקת התורה"[לח] ולא 'חוקת הפרה'.].

ואחר האמונה [הידיעה שעיקר הדבר גנוז באין נקראת אמונה.] **מה שישיג בה תלמיד ותיק בוודאי הרשות בידו** [אם אתה מאמין, והאמונה היא השרש, אזי כל מה שתדרוש אחר כך יהיה בגדר "דרוש וקבל שכר [היינו בחינת יש מאין, 'להנחיל אֹהבי יש'[לט]]"[מ] - ה' רוצה שתדרוש. אמונה באה בעיקר מכח הכלה, "איהי אמונה", ואז אפשר לדרוש - "איהו אמת"[מא].].

הסבר שכלי למצוה, פעולתה במציאות וטהרת הלב והמח

וזהו מאה"כ [בתהלים[מב]:] **טוב טעם ודעת למדני ר"ל כי בכל מצוה יש בה ג' הבחנות טובות** [שלשה דברים טובים בכל מצוה שאנחנו עושים:].

א' מצד עצם המצוה כי טוב והישר כפי השכל האמת [בהמשך מסביר שזהו הטעם - לכל מצוה יש טעם טוב, "טוב וישר"[מג], השכל מאשר משהו. אישור גם לשון יושר - השכל הישר חש שהדבר טוב וישר. גם כשאי אפשר להבין את המצוה בשכל - השכל עצמו מרגיש בכל מצוה, גם במצוה שהיא חוקה, טוב טעם.].

ב' התועלת שמגיע ממנה והסגולה אשר יש לכל מצוה ומצוה בפ"ע [לכל מצוה יש תכל'ס, שהיא פועלת משהו. הדבר הראשון אינו פעולה אלא טוב טעם הדבר בעצם מצד השכל. איך אני יודע? הגעשמאק של יהודים כשלומדים גמרא. עוסקים בתורה ומצוות, גם כשלא מקיימים ואי אפשר לקיים ויש הרבה דברים שלא היה ולא יהיה - בעצם הלימוד יש געשמאק, קשור לשכל של היהודי. זהו הטוב הראשון שיש במצוות. הדבר הראשון הוא כמו הקצה ההפוך של השני - הראשון שגם אם לא היה תכל'ס למצוה היא געשמאק, והדבר השני הוא שבכל מצוה יש גם תכלית, פעולה במציאות.].

ג' [הדבר השלישי הוא העיקר, בשלו פותח כאן בדרוש:] **ידוע שעיקר א' מטעמי המצות לטהר הדעות והמחשבות הזכות שבמוח להכניסם ולהשרישם בלב** [הוא לא מביא מה שכתוב בחסידות[מד] תמיד שמצוה לשון צוותא וחיבור. הפשט העיקרי שמחבר ביני לבין הקב"ה, מצַוה המצוה, אבל כאן אומר - וגם כתוב בחסידות - שיש סגולה בכל מצוה לחבר את המח והלב.].

חבור המח והלב על ידי טהרת הדעת

הנקודה השלישית היא הקדמה למה שיסביר, שחיבור המח והלב הוא על ידי המדמה, בין מושכל למורגש. איך מצוה

לח במדבר יט, ב.
לט משלי ח, כא.
מ סנהדרין נא, ב; עא, א.
מא ראה זהר ח"ג קצח, ב.
מב קיט, סו.
מג תהלים כה, ח.
מד ראה לוח 'היום יום' ח' חשון ובכ"ד.

מחברת את המח והלב? הייתי חושב שחבור הדעות והרגש הוא על ידי הפן הגשמי, העב והגס, של המח, שמתחבר ללב, ולשם כך עיקר עבודת המח הוא להמחיש את המושגים ללב בהמחשה מגושמת. הוא אומר שלא - עיקר העבודה הוא לטהר את הדעת. אם הדעת מבולבלת היא לא תוכל להתחבר עם הלב, עם הרגש. בשביל לחבר את הדעה עם הרגש צריך לטהר את הדעה - צריך להיות טהור ונקי. אם המח טהור ונקי אפשר שיאיר ויתחבר עם הלב. גם מאד קשור לחתן וכלה, שהחיבור ביניהם תלוי בטהרת השכל - לכן צריך ללמוד הרבה תורה, חסידות, לטהר את השכל. אם השכל מבולבל הוא לא יכול להתחבר עם הלב.

וזה נקרא דעת [היות שהדבר השלישי הוא דעת - חבור המח והלב, כמו שמוסבר ענין הדעת בחסידות[מה] - אפשר לומר ששני הדברים הקודמים הם חכמה ובינה. החכמה היא הטוב העצמי בעצם השכל שישנו במצוה, ומה שיש בה תועלת - פועלת במציאות - שייך לבינה, "מבין דבר [מעשי] מתוך דבר [מופשט]" (היפך הפירוש הרגיל בחסידות של "מבין דבר [גדול] מתוך דבר [קטן]"). הבינה נקראת "עמק אחרית"[מו] - כמו תכלית, היא ההשגה שיש תכלית-אחרית לכל דבר. אבל הדעת היא סגולת כל מצוה לטהר את הדעה כדי לחבר את המח והלב.]

כמאה"כ וידעת עם לבבך [אדם צריך להכניס ולהשריש את המחשבות הזכות בתוך הלב.]. **עוד כתיב לב יודע** [הלב צריך לדעת.] **וכו' גם מחז"ל דיעה קנית. ואין קנין אלא בלב כמאה"כ כתבם על לוח לבך** [קנין דברי תורה בלב. את כל המקורות הוא מביא כדי לומר שהדעת צריכה להמשך בלב.].

גם מרגלא בפומי' דרבנן פיו ולבו שוין [כמו מילולא ורעותא שהזכרנו בחלק הראשון של השיעור - הם צריכים להיות יחד. רואים במאמר "פיו ולבו שוים" שהלב הוא הדעת. הוא מביא הרבה מקורות שצריך להמשיך את הדעת ללב, והעיקר הוא "וידעת היום והשבת אל לבבך"[מז]. יש דעות בראשונים[מח] שפסוק זה הוא מצות עשה דאורייתא. צריך לטהר את הדעת ואז אפשר להמשיכה ללב.].

"טוב טעם ודעת" – תועלת, הסבר שכלי, חיבור המח והלב

שלש ההבחנות שאמר היו כדי להסביר את הפסוק "טוב טעם ודעת למדני" - ברור מהי דעת, וכעת רוצה להסביר מהם "טוב" ו"טעם". הופך את הסדר מההסבר קודם, תועלת לפני הטעם השכלי:

וזהו טוב. היא התועלת התכלית שהיא נקראת טוב.

טעם הוא השכל האמת המורה על עצם המצוה [שהשכל מסכים, מאשר את המצוה.].

ודעת. מה שע"י יבנסו הדיעות הזכות בלב [אחרי שטהרת את הדעות, הדעות הזכות האלה יוכלו לחדור ללב. כל זה החלק הראשון של הפסוק - כעת יסביר את החלק השני, "[טוב טעם ודעת למדני] כי במצותיך האמנתי".].

[והבקשה היא:] **למדני נא את כל זאת** [כל שלשת הדברים, "טוב טעם ודעת".]. **ואפי' בדברים שנאמר בה החוקה** [כמו פרה אדומה.]. **כי ח"ו לא אהיה מאותם המהרהרים** [לא אהרהר אחר המצוה.]. **כי במצוותיך האמנתי** [מושרשת אצלי אמונה פשוטה.].

מה ראה תניא סוף פרק ג.

מו ספר יצירה פ"א מ"ה.

מז דברים ד, לט.

מח ראה ספר חרדים פ"ט מצוה כב (ממנין תרי"ג מצוות לרבינו יונה).

"האמנתי" (ונפילת אותיות האמנתיו) – השרשת האמונה

ואמר לשון עבר האמנתי [ולא 'מאמין' או 'אאמין'.]. **ר"ל כבר נשרש האמונה בלבי ואין לי ספק בגודל האמת שבהם** [במצוות. הכל מתחיל מיסוד האמונה, לכן "האמנתי" בלשון עבר.].

יש שבע אותיות שנופלות מהשרש, **האמנתיו**[מט], מלה שאין בתנ"ך - אבל המלה "**האמנתי**" כוללת כמעט הכל (חוץ מה-**ו**, ההמשכת מהאמונה לדעת, "מפתחא דכליל שית"[נ], וד"ל). מי זוכר איפה עוד מופיעה המלה "האמנתי"? היא מופיעה חמש פעמים בתנ"ך - שלש בתהלים[נא], ויש פסוק שחוזר במלכים[נב] ובדברי הימים[נג] - "ולא האמנתי וגו'". פסוק התפעלות של מלכת שבא - ספרו לי על חכמת שלמה המלך ולא האמנתי, וכעת אני רואה שאפילו חצי לא ספרו לי. יש פעמיים "לא האמנתי" ושלש פעמים "האמנתי", רק שהראשון הוא "לולא האמנתי". בתהלים כז, פסוק של תשובה, של חדש אלול כתוב "**לולא** [אותיות **אלול** למפרע] האמנתי לראות בטוב הוי' בארץ חיים. קוה אל הוי'...". הפעם השניה בתהלים - "האמנתי כי אדבר אני עניתי מאד", פסוק מהפרק הקודם של הרבי. הפעם השלישית היא כאן, "טוב טעם ודעת למדני כי במצותיך האמנתי" - על ידי "האמנתי" אפשר לזכות ל"טוב טעם ודעת למדני" אפילו בפרה אדומה. צריך לומר שה"למדני" הוא ה-**ו** החסר להשלים ל"האמנתיו".

למה אותיות **האמנתיו** נופלות מהשרש בלשון הקדש? איך מתאים כאן לדרוש? אחרי שהאמונה מושרשת היא כבר נמצאת בלא-מודע - "האמנתי" בלשון עבר, כעת לא צריך לחשוב עליה. אפשר להשקיע את כל הראש בחקירה ממש של מה שאי אפשר להבין, כי יש לי את האמונה, הרגשת האין האלוקי, עמוק ברדל"א, לא-מודעת אך נמצאת שם. לכן אלה אותיות שנעלמות מהשרש.

בכל אופן, הפסקה הזו בפני עצמה היא דרוש יפה. למה מביא זאת? רוצה להצדיק את עצמו, להסביר למה אני הולך לדרוש על פרה אדומה שאי אפשר להבין.

ג. מדרגות המדמה וטהרתן

"טהור מטמא" וסוד הצלם

אחז"ל[נד] **משל לבנה של שפחה שטנפה את הטרקלין של מלך. אמר המלך תבוא אמו ותקנח צואת בנה. כך ב"י** [בני ישראל] **עברו בעגל תבוא פרה שהיא אמו ותכפר על עון העגל** [זהו מדרש חז"ל אחד בסוד פרה אדומה.]. **עוד אחז"ל**[נה] **אשר על פרה אדומה אמר שלמה** [לגביו אמרה מלכת שבא "לא האמנתי וגו'", כנ"ל.] **אמרתי אחכמה והיא רחוקה ממני**

ומאריך המדרש[נו] **ע"פ מאה"כ**[נז] **מי יתן טהור מטמא לא אחד. מי שהוא יחידו של עולם. נתן אברהם** [הטהור] **מתרח** [הטמא] **וכו'** [כמו "שושנה בין החוחים"[נח] - בירור ניצוץ טוב מתוך רקע לא טוב. איך מהרח"ו הסביר בעץ חיים[ח]? שהצלמים הם ניצוצות, וצריך לברר אותם מתוך הכלים השבורים.

מט הקדמת המלבי"ם לחומש ויקרא – "אילת השחר" – פ"א (ובכ"ד).
נ זהר ח"ב קעז, א.
נא כז, יג; קטז, י; קיט, סו.
נב מלכים-א י, ז.
נג דברי הימים-ב ט, ו.
נד תנחומא חקת ח; פסיקתא דרב כהנא פסקא ד אות ח.
נה במדבר רבה יט, ג.
נו שם יט, א.
נז איוב יד, ד.
נח שה"ש ב, ב.

ככה **אברהם** - העולה "**בצלם אלהים**" - יוצא מתרח.]

כח המדמה – הממוצע בין השכל והתאוה – זקוק לטהרה

וי"ל בעז"ה בהקדם. הנה באדם כתיב לבב [בשתי ביתין.] **שיש בו שני יצרים** [מתחיל כמו בעץ חיים, שהצלמים הם היצרים.]. **והענין שכח המדמה שבאדם הוא האמצעי שבין השכל ובין כח התאוה המורגשת** [המדמה הוא ממוצע. ראינו בעת חיים שקודם השתמש במלה אמצעי ורק בסוף כתוב ממוצע. כאן אומר שהמדמה הוא אמצעי בין השכל והתאוה[נט]. בענף ב ראינו שכח המדמה הוא הממוצע בין הנשמה והגוף, וכאן אומר שהוא הממוצע בין השכל, המושכל, לבין המורגש, כח התאוה.].

והשכל האמיתי תלוי בנקיון כח המדמה [עיקר העבודה שלנו הוא לנקות את כח המדמה. קשור למה שכתב קודם ב"טוב טעם ודעת" - צריך לטהר ולנקות את הדעת, ורק אז אפשר להמשיך מהדעת לתוך הלב.] **ומה שנתערב יותר המדמה** [עם התאוות] **שהוא קרוב להמורגש והוא נפש התאווה** [נפש הבהמית.] **יכול אז יותר לטעות בהשכל** [אם המדמה מתערב בתאוות אחר כך הוא עולה לראש ומבלבל לך את הראש. זה בדיוק מה שקורה, כמו שאמרנו, אצל כל מי שיש לו שטויות בראש. יש לו כח מדמה, והוא מתערב - הוא מתחיל לדמות-לדמיין תאוות. לכן כל כך גרוע להסתכל באתרים לא צנועים באינטרנט, פגם גדול - צריך שמירת העינים - שכח המדמה יורד ומתערב עם התאוות, ואז הוא עולה למח. מה הכוונה? תפתח דף גמרא ולא תוכל להבין מה שכתוב שם. הרי כל הגמרא היא מדמה - דימוי מילתא למילתא - אבל המדמה ירד לתוך הלב, שאינו מבורר, שנמשך לסתם תאוות, ואז הוא חוזר ועולה למח ומבלבל לך את המח, מעכיר אותו כמו מים עכורים. אמרנו שאתם, החתן והכלה - שהראש-תוך-סוף של השמות שלכם הוא אותיות **מים** - צריכים להיות מים מתוקים, צלולים, אבל יש מים עכורים - מה שכח המדמה שיורד להתערב עם המורגש בלב עושה לשכל. הוא יכול לטעות בשכל - יבוא לידי טעות. טעות מתחילה בטעות בשיקול הדעת - המדמה הבלתי מבורר מגיע לדעת וגורם שתטעה בשיקול הדעת.]

גם אז השכל אינו יכול לעזור את האדם [השכל נועד לעזור לאדם ללכת בדרך הישרה, ואם הוא עכור מהכח המדמה הוא לא יכול לעזור.] **מרוב התגברות החומרי.**

והנה תורה הקדושה הוא שכל אמיתי כי הוא שכל אלקי [אמתי היינו אלקי, כמ"ש "הוי' אלהים אמת"[ס].]. **ע"כ ע"פ התנהגות התורה יכול לטהר את המדמה** [עיקר החלטה של החתן והכלה תחת החופה הוא שהולכים להקים בית נאמן על פי תורה, כמו שהרבי כותב בברכה שלו. אם האדם ילך בדרך התורה, שהיא שכל אמתי, הוא יוכל לטהר את המדמה. העבודה שלנו היא טיהור המדמה - איך עושים זאת? כאן אמר שבהליכה בדרך התורה והמצוות, ואחר כך יסביר את עיקר העבודה לשם כך.]

כח המדמה – מקבל מהשכל ומשפיע ללב

והנה המדמה הזה מחבר את המוח עם

נט יש כאן עוד רמז לגיטריא של החתן והכלה (בה הארכנו בחלק הראשון), 851 = **שכל מדמה תאוה** (ראשי התבות עולים 740 = 20 פעמים **יחידה**, אמצעי וסופי התבות עולים 111 = 3 פעמים **יחידה**).

ס ירמיה י, י.

הלב [**מח מדמה לב** = 169 = 13, **אחד-אהבה**, ברבוע. כאשר ה**מדמה** מתחבר ל**מח** זוכים ל**חכמה-נבואה** = **קבלה**, 137.]. **כי המוח עיקרו השכל וסופו המדמה** [המח מתחיל מעצם השכל והסוף שלו הוא המדמה - הוא סוף השכל, ממילא הוא סוף המח.] **שהוא מושפע מהשכל** [הסוף של כל דבר הוא בחינת מקבל ממנו, נמצא שהמדמה, שהוא סוף השכל, מקבל מעיקר השכל.

בהמשך הוא יאמר שסוף כל דבר הוא יסוד העפר שבו - קשור למה שלמדנו[ח] בעץ חיים על העפר שלפני חטא אדה"ר, שממנו נברא, והעפר שאחרי החטא. יש שלשה יסודות משפיעים, אש-רוח-מים, ויסוד אחד מושפע, רק מקבל, ולכן לא מופיע כלל בספר יצירה - העפר. המדמה הוא לשון דומם, כמו שהוא לשון דימוי מילתא למילתא - דומם הוא אבן, יסוד העפר. המדמה הוא יסוד העפר של השכל. מי אוכל עפר? הנחש הקדמוני[סא], ניזון משם. גם עמלק שהזכרנו קודם - "כאשר ירים משה ידו"[סב] - ניזון מהמדמה, מיסוד העפר. **עפר** בגימטריא **שכל**[סג] - הוא סוף השכל וניזון מהשכל[סד].]

ונחקק השכל בכח הזה [כאן משתמש במושג חקיקה במשמעות של חיבור, כנ"ל - השכל נחקק בלב, החתן נחקק בתוך הכלה, ביסוד הנוקבא, הכוונה של הספירה הערב, יסוד שבמלכות. המשפיע נחקק בתוך המקבל - המקבל כאן הוא כח המדמה, יסוד העפר שבשכל.]

ותחילת הלב ג"כ מכח המדמה [לא רק סוף השכל אלא גם תחלת הלב, כמו כל ממוצע שיש לו שתי בחינות. אם כן, בעצם יש שתי מדרגות במדמה. בהמשך הוא יסביר שכח המדמה הוא תמיד שנים - בסוד שתי הנשים של יעקב, לאה ורחל. זהו עיקר הדרוש כאן. לאה היא סוף השכל ורחל היא תחלת הלב או גם סוף הלב. כמו שהסברנו קודם, המדמה עומד בין כל שתי מדרגות. אם נאמר שיש מדמה של המח ומדמה של הלב - המדמה של המח הוא לאה והמדמה של הלב הוא רחל. בכל אחד יש מעלה, וגם חסרון.] **אשר יש בו רשימת השכל** [בתחלת הלב יש רשימו של השכל. משתמש במלה "רשימת" כמו סוד הרשימו בקבלה - יש רשימו אחרי שמשהו מסתלק. סוף המח אינו רשימו אלא הדומם-העפר של השכל שמקבל מהאש-רוח-מים של השכל. אבל תחלת הלב היא אחרי צמצום, אחרי סילוק השכל, ואף שהשכל לא נמצא כאן רשימו ממנו נשאר, כמו בסוד הצמצום. הרשימו שנשאר מהשכל הוא המדמה של תחלת הלב.]. **והוא** [המדמה שהוא תחלת הלב, אך כולל בזה גם את המדמה שהוא סוף השכל כדמוכח מדבריו בהמשך.] **מאיר להמדות והתאוות המורגשות.**

וע"י כח המדמה הזה שהיא סוף מחשבה המושכל ותחילת המורגש [הגדרה של ממוצע - כאן מסביר מאד יפה מהו ממוצע. כמו שאמרנו קודם, כל הענין הוא להבין מהו ממוצע.] **ע"ז מתחברים המוח עם הלב. שיורד המחשבה למדמה** [קודם המחשבה יורדת למדמה.]. **ומתמצית כח הנ"ל שבמוח** [המדמה שבמח] **מאיר להתמצית שבלב** [המדמה שבלב. כעת הוא קורא למדמה "תמצית" - תמצית בסוף ותמצית בהתחלה, תמצית בסוף המח ותמצית בתחלת הלב.]. **וממנו להמורגש** [מח-המושכל, תמצית המח, תמצית הלב, המורגש-לב.].

סא בראשית ג, יד (וראה ישעיה סה, כה).

סב שמות יז, יא.

סג **עפר שכל** בהכאה פרטית = 28600 = 20 פעמים 1430, **הכל** פעמים **הוי'** וכו'.

סד ראה שיעור י"א חשון שנה זו בענין "עפר היולי" ו"שכל היולי" (במדרגת הכתר).

נקודת הבחירה בכח המדמה

ולכן כשאדם מתחבר א"ע עם הדעת שבמוח ע"פ תורה הקדושה שהוא השכל האמת הנקי מטעות המדמה ["טוב טעם ודעת" שמטהר את הדעת. התורה היא חכמה ברורה, נקיה מטעויות המדמה.]. **והשכל שמעורר יורד כן להמדמה שבמוח** [התמצית הראשונה.] **והוא בוחר בו** [כאן כותב בפירוש שהבוחר הוא הממוצע, המדמה. גם כלל מאד גדול. המדמה בוחר בשכל המבורר, התורה - בוחר להתנהג על פי התורה. מי שבוחר להקים בית נאמן בישראל הוא כח המדמה שלך - הוא צריך ממש לבחור, שאני מקבל על עצמי להקים בית נאמן בישראל מיוסד על אדני התורה והחסידות. בכמה מקומות בחב"ד מוסבר שהבוחר בין שתי הנפשות, האלקית והבהמית, הוא הממוצע שביניהם, נפש השכלית, סוד הצלם (מתאים למה שהוסבר לעיל שבחב"ד הממוצע, הצלם, הוא הנפש השכלית ואילו בסלונים הוא כח המדמה).] **להתנהג ע"ד** [על ידו] **הרי הוא נוטה לטוב** [אם ככה הבחור הזה, החתן הזה, נוטה לטוב.].

ואם ח"ו בהיפך שמתחבר עם המדמה שבלב [שמתערב עם תאוות הלב, המורגש בעצמו.] **וע"י כן עולה בהמדמה שבמוח אז השכל מעורב ומוטעה** [לא על פי תורה.] **וגם מתגבר המורגש** [גם השכל מבולבל וגם התאוות מתגברות.] **והוא נוטה לרע רח"ל.**

צדיקים, בינונים ורשעים

ועפ"ז תבין מחז"ל[סה] [שמובא גם בתניא[סו]:] **צדיקים יצר טוב שופטן רשעים יצה"ר שופטן בינונים זה וזה שופטן. ר"ל צדיקים עושים ע"פ השכל התורה ואז המדמה שבמוח הנוטה לטוב נקרה** [צ"ל: נקרא.] **יצ"ט הוא שופטו** [מחבר כאן בין המדמה ליצרים, כמו בעץ חיים, רק שמבהיר שלא מדובר ביצרים שבלב - כאן יצר הטוב הוא המדמה שבמח שמחובר לתורה, שנוטה לטוב.]. **ורשעים שעושים ע"פ המדמה שבלב כי ידם בלבם** [בחז"ל[סז] "הם ברשות לבם".]. **נקרא יצה"ר שופטן.**

ובינונים זה וזה שופטן [כאן צריך לחשוב אם הבינוני של סלונים הוא הבינוני של התניא. איך הוא מסביר כאן את הבינוני ש"זה וזה שופטן"? איך מסביר בתניא? בתניא מדבר על שתי הנפשות, נפש האלקית ונפש הבהמית, אבל כאן מדבר על המח והלב, לא בדיוק הבינוני של התניא אבל קרוב לכך, בהיות מבואר בחסידות[סח] שהנפש האלקית עיקרה מוחין והנפש הבהמית עיקרה מדות:]. **ר"ל פעם התגברות המדמה שבמוח ופעם להיפך וממילא יש בשניהם תערובות** [יש בשניהם תערובות. הוא כאן מגדיר בינוני כטיפוס מלא סתירות פנימיות, תערובות של טוב ורע - גם בראש יש תערובות וגם בלב.]. **וע"כ צריכים לרחמים כי יעמוד לימין אביון להושיעו משופטי נפשו** [הפסוק[סט] שחז"ל מביאים.]. **כי אפילו המדמה שבמוח נמצא בו תערובת וצריך לעזרת השם יתברך** [איך הסברנו בראש חדש[ז] מהו בינוני? אמרנו שהצדיק חייב להתלבש בבינוני כדי שיוכל להגיע לרשע - אלה הצלמים, כמו שאמרנו.].

ירידת הצדיק למדרגת בינוני

יש רמז מאד חשוב, של התקשרות, שטרם אמרנו: כעת החתן והכלה חב"דניקים, צריכים

סה ברכות סא, ב.
סו פרק יג.

סז ראה אסתר רבה י, ג.
סח ראה תניא פרק ט (ובאורך במאמרי תצוה וכי תשא עת"ר).
סט תהלים קט, לא.

להיות קשורים לרבי. רמז מאד יפה, מימים ימימה - כמה עולה **צדיק-בינוני**? הצדיק נופל וקם - "שבע יפול צדיק וקם"[ע] - וכאשר הוא נופל הוא נופל למדרגת בינוני, כמבואר בתניא ב"חינוך קטן" (הקדמת שער היחוד והאמונה). ממילא, אין צדיק בלי בינוני - לכן כל כך חשוב "ספר של בינונים" - הצדיק לא יכול לתפקד, לעשות כלום, בלי הבינוני. זהו סוד הצלם - צריך בינוני, עבודת ההתבוננות (בינה לשון בינוני, המח הבינוני, כמבואר בראב"ע על התורה[עא]). כתוב בהרבה ספרים ש"שבע יפול צדיק וקם" כדי שיוכל להתחבר עם הרשעים - נופל להיות בינוני כדי להתחבר. צריך להיות צדיק-בינוני, אין נפש האלקית בלי צלם.

צדיק-בינוני עולה 332 - הרבי, **מנחם-מענדל**, צריך לחשוב עליו תחת החופה. הצדיק חייב להיות בינוני - לכן רבה אמר "כגון אנא בינוני"[מג] - אחרת אינו יכול להתחבר לרשע, תכלית מציאותו בעולם. אמרנו[ו] שאם הוא צדיק שאינו גמור הבינוני שבו מאפשר לו להתחבר לרשע שאינו גמור, ואם הוא צדיק גמור צריך לגלות את פנימיות הבינוני שבו שמאפשרת לו להתחבר בדרך 'לא מקומית' לרשע הגמור.

השתלשלות החיות מכסא הכבוד עד לאברי הגוף

כעת הוא מתחיל לדבר על השתלשלות החיות. נקרא בפנים:

והנה כל ההשפעה מחיות האדם יורד מלמעלה לתוך הנשמה אשר היא אחוזה ודבוקה ומתחת כסה"כ חצובה. וממנה להשכל והמדמה. ומן שם למורגש. ומהמורגש למוטבע [מהו המוטבע? רק כעת מסביר. המושגים מושכל-מורגש-מוטבע כמובן נמצאים גם בחב"ד, יש מאמרים שלמים של הרבי הרש"ב על כך, אבל בכל אופן אצלו שלישיה זו היא אחת המטבעות השגורות לגמרי. כל הזמן הוא מדבר על מושכל-מורגש-מוטבע - מאיפה לוקח זאת? מהרמ"ק והקודמים.

מהו המוטבע?] **שהם הד' מרות** [שהן תכונות הגוף, לאיזה מצבי רוח אדם נוטה. אם אתה טיפוס עצוב - זו מרה שחורה, טחול. טיפוס שמח - מרה לבנה, ריאות. טיפוס שמקפיד - מרה אדומה, כבד. אם אתה נוטה לשקוע בתאוות - פגם הברית וכדומה - זו מרה ירוקה, כיס המרה. ארבע המרות האלה הן המוטבע של הנפש, באיזה טבע אתה נמצא. מי שיש לו מרה ירוקה - התיקון של יסוד המים, שאתם קשורים אליו, כנ"ל - צריך להפוך את מרירות המים, עצם המר, למים מתוקים. זהו טבע התאוה, לא רגש התאוה. לתאוה יש רגש ויש טבע.] **ומהם לכל אברי הפועלים באדם.**

סיכום המדרגות

נסכם את כל המדרגות שהוא אומר: שרש, חיות, נשמה, מח-שכל, המדמה בסוף המח, המדמה בתחלת המורגש, המורגש, סוף המורגש שהוא גם כח המדמה, ומביא לגוף עצמו. בהמשך הוא כותב שגם לפני השכל יש מחשבה דקה - רומז לשרש המדמה, כמו שדברנו על שרש הממוצע שמעל שני הדברים שהוא מחבר, כמו מלאכי השרת שמעל הנשמה כמבואר בעץ חיים שלמדנו (בסיום השיעור[ח]). תכלית המדמה המבורר היא להפוך לנבואה - נבואה יותר גבוהה מהשכל. צריך לומר שיש מדמה שהוא למעלה מהשכל, אך כאן הוא לא מסביר זאת בפירוש. עיקר הוואר שיוצא, שעל דרך האין בין כל שתי מדרגות בדרושי חב"ד, כך אצלו בין כל שתי מדרגות של הנפש יש כח המדמה. כל זה קשור לסוד פרה אדומה.

ע משלי כד, טז.
עא שמות לא, ג.

שוב, נחזור על המדרגות שאמרנו: שרש, חיות, נשמה, מחשבה דקה, שכל, כח המדמה של השכל, כח המדמה בתחלת הלב, מורגש, כח המדמה בסוף הלב, מוטבע, כח המדמה נוסף - שלא כותב כאן בפירוש, אבל כותב שיש מעבר מהמוטבע של הנפש, האינסטינקטים - לגוף ממש. אם כן, יש כאן 12 מדרגות, ועם ה', אור אין סוף ב"ה, שמעל הכל, יש 13 מדרגות, כנגד **יג** מדות הרחמים (ו-**יג** הכחות הפנימיים של הנפש, כנגד **ג** הרישין שבכתר ו-**י** ספירות בלימה, ודוק היטב ותשכח[עב]).

עב סיכום המדרגות (ע"פ המבואר בסוד ה' ליראיו שער א פל"א הערה א):

אמונה
אור אין סוף
הוי'
תענוג
שרש
הוי'
רצון
חיות
אל

בטול
נשמה
רחום

שמחה
מחשבה דקה
וחנון

יחוד
שכל
ארך אפים

אהבה
כח המדמה
של השכל
ורב חסד

יראה
כח המדמה
בתחלת הרגש
ואמת

רחמים
רגש
נצר חסד לאלפים

בטחון
כח המדמה
בסוף הרגש
נשא עון

תמימות
מוטבע
ופשע

אמת
כח המדמה בין
המוטבע לגוף
וחטאה

שפלות
גוף
ונקה

ד. התיקון תלוי בשפלות

עיקר תקון המדמה: שפלות

כעת הוא מגיע החלק העיקרי, שבשבילו קראנו עד כאן. צריך ללמוד הכל, אבל נסתפק במשפט הבא כי החתן צריך ללכת... עד כאן הוא אמר שתיקון המדמה תלוי בתורה, אבל כעת אומר את העיקר. בלי המשפט שנקרא עכשיו בכלל לא היתה זו חסידות אלא חקירה, כי אצלנו חסידות היא מלה אחת - שפלות. בטול שפלות, ענוה והכנעה[עג]:

וענין המדמה תלוי על מדת ענוה. שבזמן שאדם נכנע בעיניו [הוא משתמש גם בענוה וגם בהכנעה.] **ויודע שאין לו שום מעלה כי כל חיותו וכל מעלותיו אינם רק חיות השי"ת הנותן לו בכל רגע ורגע. ומה שקנה עבד קנה רבו** [הכל "תן לו משלו שאתה ושלך שלו"[עד].]. **ואי"כ אינו נפרד לעצמו** [אינו כלום לעצמו, גארנישט פאר זיך.] **ולכן מגיעו החיות** [להנשמה וממנה] **להשכל והמדמה. כפי האמת וכפי השורש הדבר. והרי הוא מדובק בשרשו** [אם יש לו ענוה ובטול הוא דבוק בשרש שלו.].

אכן כשיש בו גאוה ומעלה [מרגיש את מעלת עצמו.] **הר"ז** [הרי זה] **ח"ו כענין בפ"ע** [עושה עצמו דבר יש ונפרד בפני עצמו.]. **ונפרד משורש החיות שהוא נמשך מהשי"ת** [כאן רומז ל-**ג** המדרגות העליונות הנ"ל, כנגד **ג** רישין שבכתר: השי"ת, שרש החיות (הנמשך מהיותו כלול בהשי"ת, באור אין סוף ב"ה), החיות. וקל להבין שהם כנגד רדל"א, רישא דאין, רישא דאריך - אמונה, תענוג, רצון,

עג עוד על בטול-ענוה-הכנעה-שפלות ראה לב לדעת מאמר "פרק בעבודת ה'" ביאור ג וסוד ה' ליראיו שער "מלחמת היצר" פ"ד ואילך.

עד אבות פ"ג מ"ז. ראה באורך במאמר "פרק בעבודת ה'" הנ"ל.

ודוק.]. **וזהו מצד המדמה שנוטה להמורגש** [גאוה היא סימן שהמדמה שלו נוטה למורגש.] **והמורגש הוא חומרי שהחומר נראה כדבר בפ"ע** [מציאות וישות.]. **וכל ההתחלקות ופירוד הכל בא מצד החומר** [הפירוד בין אנשים הוא בגלל החומר, שהמדמה מתחבר עם המורגש.]. **ולכן אז נתרחק מהשורש והשכל האמת. ע"כ המדמה ממשיכו אחר כל התאוות והמורגשות אשר ע"כ אחז"ל כל המתגאה כאלו עובד ע"ג שנעשה ר"ל רשות לעצמו. אכן השפל רוח אחז"ל שהקב"ה משרה שכינתו עליו כמאה"כ אני אשכון את דכא.**

נקרא עד כאן.

שרש התאוה – גאוה

יוצא מדבריו כלל גדול בסוגיא חשובה, בו רואים שהוא נוטה לחב"ד. יש שאלה - שהתשובה עליה לא מוסכמת בספרי החסידו השונים - מה קודם בנפש, גאוה או תאוה? סוגיא עצומה, האם התאוה באה מהגאוה או שהיא מזינה את הגאוה. כאן בדרוש מאד ברור אצלו שהגאוה היא סבת התאוה - זהו כלל גדול, כל הלימוד שלנו. כל הפגמים, כל פגם הברית וכל מה שיש בעולם, הם רק דבר אחד - ישות וגאוה. זו שיטת סלונים וגם שיטת חב"ד. לא אצל כולם ברור ככה לגמרי. כל הבעיות מתחילות מגאוה, ולכן התיקון של הכל הוא ענוה, בטול ושפלות והכנעה.

איך הוא מסביר? פשוט מאד, שאם אתה ענו אתה מחובר לה', ואם אתה גאוותן "אין אני והוא יכולים לגור בכפיפה אחת"[עה] ואתה נפרד מה'. אם אתה ענו - מבין שהכל בא מלמעלה - אתה מחובר לשרש, מתקן את כח המדמה שלך וממילא אין לך תאוות זרות.

יוצא שהברכה העיקרית לחתן שיהיה ענו, "ויספו ענוים בהוי' שמחה"[עו] - אם תהיה ענו בחופה תהיה חתונה שמחה וכל החיים שמחים.

עה מטבע לשון שגור בקבלה וחסידות ע"פ סוטה ה, א (בשילוב עם יבמות קיב, ב).

עו ישעיה כט, יט.

הצד המואר והצד האפל של הירח

שיעור נשים באנגלית - מוצאי ד' אדר

קיצור מהלך השיעור

מר"ח שבט השנה החלה סדרת שיעורים על אודות הגדרות חדשות בעבודת ה' הפנימית: בדורות עברו הוגדרו הצדדים הנאבקים בנפש על פי המושגים "יצר טוב" ו"יצר הרע" או "נפש אלקית" ו"נפש בהמית", ובסדרת שיעורים זו הוסבר כי בדורנו מתאים להתמקד בהגדרתם כ"צד מואר" ו"צד אפל". שיעור זה (שנמסר באנגלית לקבוצת נשות חב"ד מצפת) מצטרף לסדרה וחושף ומסביר מה ניתן ללמוד מהירח על האמונה בפוטנציאל הגנוז בצד האפל של הנפש והמציאות ועל כחה להוציאו לפועל ובכך "להביא לימות המשיח"[א].

בפרק א מוסבר כי הירח, המסמל את האשה, הוא גם דימוי למשיח. **לכן, כדי להביא את המשיח נדרשת מכל עם ישראל (הרעיה, העומדת מול דודה כירח מול שמש) העבודה הנלמדת מהירח** – עבודה נשית פנימית המתאפיינת ב"בינה יתרה"[ב] ולמעלה ממנה באמונה חזקה.

פרק ב מנתח את שמות הירח. שלשת השמות בלשון הקדש, ירח-לבנה-סהר, המקבילים (עם שמות השמש, שמש-חמה-חרס) לעולמות התחתונים בריאה-יצירה-עשיה (עולמות המודעות העצמית שמסמל הירח), כאשר דווקא בעולם הבריאה-השכל הירח חסר (ונדרשת עבודת מודעות-הארה), בעולם היצירה-הרגש הלבנה מלאה (רמז ללב ישראל השלם והחי תמיד) ובעולם העשיה נכללים יחד החסרון ("סיהרא לית לה מגרמה כלום") והמילוי ("קיימא סיהרא באשלמותא"). לכך מצטרף ומפתיע **ניתוח אטימולוגי של המלה האנגלית moon, הרומזת בעיקר לנושא השיעור, סוד האמונה** (לצד מלים ועבודות נוספות, וגם התייחסות לשם הלטיני לונה).

פרק ג עובר להתבוננות בנפלאות הבריאה היחודיות לירח: עיקרו התייחסות ישירה **לצד האפל והצד המואר של הירח** והקבלתם לצד האפל והצד המואר במודעות האדם. ההתבוננות בלבנה מוסיפה לנושא ממד חדש – ללבנה יש צד קרוב (הגלוי לעינינו), שבמהלך מילוי וחסרון הלבנה בכל החדש 'משחקים' בו-עצמו חלק אפל וחלק מואר, וגם צד רחוק, הנסתר מעינינו וממילא אפל עבורנו תמיד (בשל התאמה מופלאה בין סיבוב כדור הארץ וסיבוב הירח, הגורמת שאותו צד חשוף בפנינו בקביעות). בהקשר למודעות, מתברר שיש צד אפל-קרוב-למואר, הניתן לחשיפה, ויש עוד צד שלם אפל ובלתי-מודע לחלוטין, 'גס' ובלתי-מעובד בהרבה – ומודעות האדם (וכיוצא בכך התא הזוגי ואף האנושות כולה) מורכבת דווקא משני הצדדים הללו.

נרשם על ידי איתיאל גלעדי. לא מוגה.

א לשון חז"ל במשנה ברכות פ"א מ"ה.

ב נדה מה, ב.

עם ישראל דומים ללבנה, מונים ללבנה ועתידים להתחדש כמותה: הדמיון ללבנה שייך למודעות הקבועה-הפסיבית (הצד המואר-המודע); המנין ללבנה רומז לעבודה שכלית-אקטיבית למנות-לספור ולמדוד את המציאות (ובכך 'לכבוש' את הצד האפל-הקרוב ולהפכו למואר); **ההתחדשות העתידית כלבנה תלויה באמונה המגיעה לצד הרחוק והנסתר-לחלוטין ועתידה לגלות ממנו נסתרות**.

בהמשך נידונה התופעה הפלאית של הגודל-הנראה הזהה של השמש והירח (המוחשי בליקוי חמה) ומעלות אורו הקר והיקר של הירח (על שמו נקראת אסתר-אסתהר המלכה, 'מלכת הלילה', ששלטה גם בצד המואר וגם בצד האפל שלה).

פרק ד חוזר לאמונה הנדרשת בחשך, "ואמונתך בלילות", ובכחה לחשוף ולממש את הפוטנציאל האין סופי הגנוז בו. הבעל שם טוב אמר שכשם שיש להאמין בה' (גם כשהשגחתו נסתרת מעינינו, ו"ישת חשך סתרו") כך **יש להאמין בכל יהודי – לא רק בצדו המואר, אלא באין-סוף המסתתר בצדו האפל**. אמונה זו מתפשטת מהאמונה בצדיק (שהאמונה בו 'מכתירה' אותו במקיפי נפשו הנעלמים) לאמונה בכלל ישראל, אמונה בכל יהודי פרטי ועד לאמונת האדם בעצמו.

בשו"ת שבסוף מודגש שוב כח נשות ישראל – באמונתן החזקה, בבינתן היתרה ("להבין דבר [אפל] מתוך דבר [מואר]"), בשפלות ובחן המיוחדים להן ובכחן להאיר אור חוזר מלמטה למעלה – להוציא תעלומות מיני חשך באישיות האדם, הקהילה והאנושות כולה ובכך להביא את המשיח.

א. דימוי הירח – סוד המשיח ומעלת האשה

ערב טוב לכולם. שרה, שארגנה את השיעור הערב, בקשה להקדיש אותו לעילוי נשמות הוריה - שיהיה להם גן עדן מאיר.

הרבי אמר שצריכים "לחיות עם משיח". כל החסידות מדברת על משיח, להביא את המשיח, להביא את הגאולה לעולם. גאולה היא מודעות אלקית - מודעות בה כל מה שאנחנו רואים וכל מה שאנחנו עושים טעון באנרגיה ואור של ה'. אור ה' הוא המשיח.

תחת הכותרת הראשית של משיח וגאולה אפשר לדבר על הרבה דברים שונים. הנקודה העיקרית לה נקדיש את השיעור הערב מתבססת על משל היחס בין השמש והירח.

שמש, ירח וארץ - ה', משיח ועם ישראל

חז"ל אומרים[ג], בהתבסס על הפסוק "ייראוך עם שמש ולפני ירח דור דורים"[ד], שהמשיח נמשל לירח. בכלל, חז"ל[ה] אומרים ש"שמש" הוא כינוי לה', לפי הפסוק "כי שמש ומגן הוי' אלהים"[ו] - פסוק שמתפרש (בשער היחוד והאמונה בתניא) על שני שמות ה' - שם הוי' הוא השמש ושם אלקים הוא המגן. אם כן, השמש מסמלת את ה' - ומה עם הירח? הירח מסמל את המשיח, הוא אחד הדימויים של המשיח בתהלים.

ג ילקוט שמעוני תהלים רמז תתו.

ד תהלים עב, ה (הפסוק מתאר כיצד היהודים, וכל באי עולם, יראים מה' ועובדים אותו עם זריחת השמש).

ה סוטה י, א.

ו תהלים פד, יב.

לפעמים כל עם ישראל מתדמה ללבנה[ז], אבל כאשר מדמים את ה' לשמש ואת המשיח - אותו ה' שולח לגאול אותנו ולהאיר לנו - לירח, אנחנו, כל נשמות ישראל, נמשלים לארץ. יש שני דימויים למלכות - הירח והארץ. בהקשר כאן הירח הוא דימוי למשיח, והוא מאיר אור לארץ - מאיר לנו. ה' ברא "את שני המאֹרֹת הגדֹלים"[ח], ולאחר שהלבנה אמרה שאין שני מלכים יכולים להשתמש בכתר אחד ה' אמר ללבנה "לכי ומעטי את עצמך"[ט], ואז הם נעשו "המאור הגדול... והמאור הקטן" כאשר המאור הקטן משקף את אור המאור הגדול[י]. כאן זהו היחס של ה' למשיח, ושניהם מאירים לנו - מאירים לארץ, לעם ישראל ולכל העולם.

'גברים מהשמש, נשים מהירח'

הרבה פעמים היחס בין השמש לירח הוא יחס בין זכר ונקבה. כל הדימוי של הלבנה הוא דימוי נשי. כל עם ישראל קשורים ללבנה בשלשה היבטים: דומים ללבנה[יא], מונים ללבנה[יב] ועתידים להתחדש כמותה[יג]. מובטח ללבנה שלעתיד לבוא, היא לא תצטרך לעבור את מחזורי ההופעה וההעלמות בכל חודש - "והיה אור הלבנה כאור החמה ואור החמה יהיה שבעתים כאור שבעת הימים"[יד]. לגבי זה, אנחנו כולנו הירח.

אם כן, לפעמים השמש והירח הם ה' והמשיח ולפעמים הם משקפים את היחסים בין ה' לעם ישראל, קוב"ה ושכינתיה. בתוך עם ישראל עצמו ברור שהשמש והירח הם הזכרים והנקבות, נשים במיוחד צריכות להזדהות עם הירח - ראש חדש, יום חידוש הירח, הוא מעין חג של נשי ישראל[טו].

נפתח במילתא דבדיחותא: כולם יודעים שאחד הספרים הכי נמכרים בעולם בעניני זוגיות הוא 'גברים ממאדים ונשים מנוגה'[טז] - אולי אפשר לתת לאבחון בכותרת שלו איזה בסיס בקבלה, אבל פשיטא שהדימוי של שמש-ירח ליחסי גברים-נשים הוא יותר מכוון.

רמזי משיח-ירח

מכיון שהירח קשור למשיח, ויש כאן קבוצת נשים שרוצה להביא את המשיח, לכן חשבנו לדבר על הירח. יש רמז יפה בגימטריא: **משיח ירח** (שהם גם מעין לשון נופל על לשון) משלימים לרבוע של **כד**, סוד **כד** קישוטי כלה (**כד** ספרי אורייתא שכל תלמיד חכם צריך להיות בקי בהם[יז]) שכנגד **כד** צירופי שם

ז ראה סוכה כט, א; שמות רבה טו, כז; שה"ש רבה ו, כה. ובכ"ד.

ח בראשית א, טז.

ט חולין ס, ב (וראה עוד לקמן הערה לח). ורמז נאה: "**לכי ומעטי את עצמך**" בגימטריא **שפלות** (שהיא התכונה הפנימית של המלכות המתוקנת, הכח הנשי המתוקן, וכפי שיתבאר עוד לקמן)!

י שיקוף האור, במושגי הקבלה והחסידות, נקרא "אור חוזר". בספרי המדע מודדים את רמת הבהירות של אור חוזר – יש הרבה דרגות של בהירות בהחזרת אור של גוף שמקבל אור ומחזיר, לפי חומר הגוף המקבל. באותם ספרים, גדר החזרת האור של הלבנה הוא כמו אספלט משומש. במושגי התורה, זו החזרת אור כשל "כופר" (שבתבת נח היה "מבית ומחוץ" ובתבה בה הוטמן משה רק בחוץ). שרש **כפר** – ממנו בא הכופר, והוא שייך גם ל**פור**ים הבעל"ט – הוא השרש העשיר ביותר במשמעויות בספר השרשים של הרד"ק, ובהקשר של הלבנה הוא רומז לסוד "הביאו עלי כפרה שמיעטתי את הירח" (בהמשך הסוגיא שם), הפועל שאור הירח יהיה אור של כפרה (על דרך אורו של יום הכיפורים), וד"ל.

יא ראה שו"ע יו"ד קעט, ב; זהר ח"א קפא, א; דרך מצותיך לא, א.

יב סוכה כט, א.

יג סנהדרין מב, א (נוסח ברכת הלבנה).

יד ישעיה ל, כו.

טו ראה שו"ע או"ח תיז.

טז ראה גם שיעור ט"ו אייר ע"ז.

יז שה"ש רבה ד, כג: "מה כלה זו מתקשטת בעשרים וארבעה תכשיטין ואם חסרה חיסור דבר אחד מהן אינה כלום כך ת"ח צריך שיהא רגיל בכ"ד ספרים ואם חיסר אחד מהם

א-דני, שם המלכות, בחינת האשה כנודע.

בהמשך נראה שלירח יש שלשה שמות בתנ"ך - **ירח לבנה סהר** - וביחד עם **משיח** הם עולים "**תורה חדשה**"[יח], הממד הפנימי של תורתנו הקדושה שיגלה מלך המשיח, תורה שכולה קשורה לסוד האשה הדומה ללבנה, למה שעם ישראל "עתידים להתחדש כמותה".

כל יהודי יהיה פרק חשוב בתורה החדשה שתתגלה על ידי מלך המשיח, כמו שאמר אחד מגדולי הצדיקים, רבי דוד מלעלוב, שלעתיד לבוא, כשיבוא מלך המשיח, תהיה מסכת בש"ס בשם "מסכת רבי דוד מלעלוב"[יט], וכך לגבי כל יהודי, "ועמך כֻּלם צדיקים וגו'"[כ].

בינה יתרה בלבנה

מה מיוחד בהשתקפות אור השמש בירח? האם יש מעלה באור השמש החוזר מהירח על האור כפי שהוא מגיע ישירות מהשמש? התשובה היא: כן[כא]. יש משהו יותר אינטלקטואלי בירח מאשר בשמש, לכן הירח הוא בסיס חישוב החשבונות (כמבואר בארוכה בהלכות קידוש החדש - ההלכות העמוקות ביותר, עד שהן נקראות "סוד העבור"). אם מדמים אותם לאיש ואשה, היתרון הזה של הירח הוא סוד "בינה יתרה נתנה באשה יותר מבאיש"[כב].

המלה לבנה קשורה למילה בינה. בקבלה זוג המושגים חמה-לבנה - זוג שמות של שמש וירח - מאד דומה לחכמה-בינה. עוד יותר, **חמה-לבנה** שוה בדיוק **חכמה-בינה** - שני הזוגות שווים 140. אם כן, ללבנה יש בינה יתרה, כמו אשה. עוד יותר, ללבנה, האשה, יש חכמה אינטואיטיבית. יש משהו סופר-רציונאלי בלבנה. השמש היא גבר רציונלי, איש שאומר שנשים לא רציונליות - אך באמת האשה היא סופר-רציונלית. האיש לא יכול להבין את האשה כי יש לה "בינה יתרה" שאין לו.

אמונת הלבנה

אכן, לצד היתרון של האשה ב"בינה יתרה", המקור האמיתי שלה ושל הירח הוא אמונה. הלבנה מסמלת בינה יתרה וגם אמונה שמעל לדעת. לכן, "בזכות נשים צדקניות נגאלו אבותינו ממצרים"[כג] ובזכות נשים צדקניות תבוא הגאולה העתידה בקרוב בימינו[כד], כי ביאת המשיח תלויה באמונה פשוטה (כשם ש"בזכות האמונה נגאלו אבותינו ממצרים"[כה]).

מאיפה יודעים שיש משהו לגמרי על-רציונאלי בלבנה? כתוב בתהילים, "עשה ירח למועדים"[כו] - ה' עשה את הירח כדי שעל פי המעגל שלו יקבעו מועדי השנה. החישוב נעשה בעיקר על פי הירח. ההמשך ל"עשה ירח למועדים" הוא "שמש ידע מבואו". חז"ל מסבירים[כז] על חציו השני של הפסוק, "שמש ידע מבואו", שאפשר לחשב בדיוק את תנועת השמש אבל - "ירח לא ידע מבואו". כלומר, אנחנו יכולים לחשב בדיוק את תנועת השמש, אבל אי אפשר לחשב בדיוק את תנועת הירח. בפיזיקה קוראים לחוסר היכולת לחשב

אינו כלום".

יח ויקרא רבה יג, ג (ע"פ ישעיה נא, ד).

יט ראה גם בספר כמטמונים תחפשנה מאמר "הספור שבספירה" (עמ' קו) ובכ"ד.

כ ישעיה ס, כא.

כא וראה באורך גם במאמר שני המאורות למוהרי"א מהומיל זצ"ל.

כב נדה מה, ב.

כג ע"פ סוטה יא, ב. וראה גם ילקוט שמעוני יחזקאל רמז שנד.

כד ילקוט שמעוני רות רמז תרו. הובא ונתבאר בארוכה בהקדמת הספר שכינה ביניהם, החל מעמ' יח.

כה ראה מכילתא בשלח ו; שמות רבה כא, ח ובכ"ד.

כו תהלים קד, יט.

כז ר"ה כה, א.

את מהלך הירח "בעית שלשת הגופים"[כח] - היחס של תנועת כדור הארץ, השמש והירח הוא בעיית שלושת הגופים ואי אפשר לחשב אותו בדיוק. לכן כל כך מורכב לבדוק את העדים - כאשר באים עדים להעיד על מולד הלבנה הדיינים צריכים לבדוק את העדים לפי חישוב תנועות הלבנה[כט]. פעם קדשו את החדש לפי הראיה, וכך יהיה כאשר יבוא משיח. החישוב הזה כל כך מסובך, עד שאי אפשר לחשב אותו בצורה מדויקת. דברים שאי אפשר לחשב - כמו פאי, ומספרים לא רציונאליים נוספים - באים מהשרש הנעלם של רדל"א.

חז"ל אומרים שזה ההבדל בין השמש והירח. שוב, השמש ידועה והלבנה לא ידועה. אם מקבילים אותם לזכר ולנקבה, יש משהו ידוע בזכר ומשהו לא-ידוע בנקבה, שאומר ששרשה הוא ברדל"א[ל], הראש-הלא-נודע שבכתר, שבנשמה משתקף באמונה פשוטה[לא]. יש משהו באשה שהיא התמצית והכח של אמונה - אמונה בעברית משמעה גם חוזק ותוקף ("אמונה אֹמן"[לב]). האמונה התקיפה בה' היא כח נשי (והרמז: **אשה** עולה **ג** פעמים - ממוצע כל אות - **אמונה**). בשכל האשה מצטיינת בבינה יתרה, אך שרשה האמיתי ברדל"א, כמו שהלבנה בלתי נודעת[לג].

כח ראה גם במאמר "קליפה קדמה לפרי" בספר ממנה יושע, עמ' סה-סו ושם עמ' עג.

כט נושא זה נידון בהרחבה בגמרא, בפרק השני של מסכת ראש השנה.

ל כמבואר בחסידות במקומות רבים. לדוגמה: ראה המשך תרס"ו, ד"ה "כי המצוה" (עמ' שמא [תנא] ואילך).

לא כמבואר באריכות בספר סוד ה' ליראיו שער א (ובביאוריו בספר שיעורים בסוד ה' כרך ג פ"א).

לב ישעיה כה, א.

לג חבור מעלות האשה – **אמונה בינה יתרה** – עולה **כח** ברבוע, בגימטריא "**פְּעֻלת צדיק**" (משלי י, טז), והיינו סגולתה להוציא מהכח אל הפועל את כל הטמון בצד האפל שבנפש, כדלקמן בארוכה.

ב. שמות הירח (בלשה"ק ובלועזית)

רמזים בשפות לועזיות – מיעודי המשיח

כעת נאמר רמז באנגלית. כאשר משיח יבוא השפה האוניברסלית תהיה לשון הקדש, אבל בזמן הזה, בתקופתנו - בהשגחה פרטית - השפה העולמית היא אנגלית, ובהשגחה פרטית אנחנו מגיעים מאמריקה, מארצות דוברות אנגלית. מכיון שהשליחות שלנו היא הפצה - ברור שצריך להשתמש באנגלית כדי להפיץ מודעות, מודעות משיחית.

אחד המקובלים הראשונים הגדולים, רבי אברהם אבועלפיא, אמר שאחד מיעודי משיח שישתמש בכל השפות להפיץ את אור הגאולה. גם הרבי הקודם אמר שצריך לתרגם חסידות לכל השפות, וזו הדרך להביא משיח. יש שיחה מפורסמת של הרבי[לד] על הדפסת התניא בכתב ברייל, שזו הפעולה האחרונה שנדרשת כדי להביא משיח. היום, השפה האוניברסלית להפיץ היא אנגלית. כל זה קצת התנצלות על מה שאנחנו עומדים לומר כעת, גם הוא בדרך בדיחותא.

שלשה זוגות שמות– עולמות בי"ע

בעברית יש שלשה שמות לירח - ירח, לבנה, סהר (כנ"ל). שני הכינויים הראשונים רווחים בתנ"ך וסהר דומה לכינוי הירח בארמית - סיהרא - אבל הוא קיים גם בעברית[לה]. סהר הוא גם השרש של בית הסֹהר. שלשת השמות מקבילים ישירות לשלשה שמות של השמש,

לד ש"פ עקב תנש"א.

לה ש"ש ז, ג: "שררך אגן הסהר" (וראה אבן עזרא עה"פ). חז"ל דרשו (סנהדרין לז, א) את הפסוק על ה**סנהדרין** (בה יש **סהר** בדילוג אותיות). ראה תורת תמימה עה"פ שיתכן שזהו גם מקור הדרשה (קהלת רבה יב, ז) "'והירח' זה סנהדרין".

והם באים בזוגות - ירח-שמש (יש אפילו פסוק "שמש ירח עמד זְבֻלָה"[לו]), לבנה-חמה ("והיה אור הלבנה כאור החמה"[לז]), סהר-חרס (אותיות דומות).

למה צריכים שלשה שמות לשמש ולירח בלשון הקדש? האריז"ל מסביר[לח] שהסבה לשלשת הכינויים היא כי הם מדברים על שלשה עולמות. העולם של מודעות אלקית - שצריכה להגיע גם לעולמות התחתונים - הוא עולם האצילות. אבל בעולמות של מודעות עצמית[לח] - ממנה אנחנו רוצים להגאל, בביאת המשיח - יש שלש רמות, בריאה-יצירה-עשיה:

בעולם הבריאה, העולם של מודעות עצמית שכלית, נמצאים שמש-ירח. בספירות, אם היחס בין שמש לירח הוא זכר ונקבה, הם תפארת ומלכות. בעולם הבריאה התפארת היא שמש והמלכות היא ירח. בעולם שלמטה ממנו, עולם של רגשות, של לב - עולם היצירה, בו יש גם את המלחמה בין יצר הטוב ליצר הרע - התפארת היא חמה והמלכות היא לבנה. בעולם הכי נמוך, עולם העשיה, השמש היא חרס והירח הוא סהר. ולסיכום:

בריאה	שמש-ירח
יצירה	חמה-לבנה
עשיה	חרס-סהר

ניתוח אטימולוגי ל-moon

באנגלית אין לנו את כל שלשת הכינויים לשמש וירח, אלא רק sun ו-moon, ומקדישים את השיעור לירח. מאיפה בא השם moon? חוקרים מדברים על מקור בגרמנית ויש שהולכים לסנסקריט, אבל יש מאות ואפילו אלפי מילים באנגלית שבאות מעברית. כשאנחנו מדברים על moon יש כאן נקודה מאד מענינת:

בכל בקר אנחנו אומרים בתפלה את הפסוק "מונה מספר לכוכבים לכֻלם שמות יקרא"[לט]. בעברית "מונה" פירושו סופר. הזכרנו קודם את מאמר חז"ל שעם ישראל "דומים ללבנה ומונים ללבנה" - אנחנו מונים את ימינו ואת חדשינו על פי הלבנה. חוקרים מודרניים אומרים שהמלה moon באה משער **מן** שבעברית פירושו לספור. רעיון שמאד מתאים ליחס של חז"ל לירח, ורמוז בפסוק הזה בתהלים. מה יקרה אם נוסיף את האות **א** לפני "מונה"? הרבי אומר[מ] ש**גאולה** היא להוסיף **א** ל-**גולה** - הגולה היא חומר הגלם של הגאולה, לא צריך להחליף אותה אלא רק להאיר אותה באור ה-**א** והכל הופך לגאולה. מה קורה אם מוסיפים **א** ל-**מונה**?

לו חבקוק ג, יא.

לז משנת חסידים מסכת הבריאה פ"ג מ"ב; מסכת רחל דבריאה פ"א מ"א; מסכת יצירה פ"א מ"ה; מסכת העשיה פ"ב מ"ט.

לח לאחר בריאת "שני המארת הגדלים" (בראשית א, טז) טענה הלבנה "רבונו של עולם, אפשר לשני מלכים שישתמשו בכתר אחד?!" ובעקבות כך אמר לה הקב"ה "לכי ומעטי את עצמך" (חולין ס, ב). מסביר האריז"ל (עץ חיים שער כה דרוש ה) שטענת ה"כתר אחד" היתה משום שגם הכתר דז"א וגם הכתר דנוקבא נמשכו מהתפארת דתבונה – הארת תפארת דתבונה נעשית כתר דז"א והיא ממשיכה ונעשית כתר דנוקבא. על פי הידוע שהתפארת מתחלקת תמיד לחלק עליון מכוסה וחלק תחתון – חלק עליון נעדר מודעות עצמית וחלק תחתון בעל מודעות עצמית (ראה ספר מודעות טבעית עמ' סז) – מסתבר לומר שכתר הז"א הוא מהארת החלק העליון דתפארת דתבונה וכתר הנוקבא הוא מהארת החלק התחתון דתפארת דתבונה (שבתבונה, "מינה דינין מתערין", הוא גם מקור הדינים). זו הסבה מדוע טענת "אפשר לשני מלכים שישתמשו בכתר אחד?!" לא באה מצד הז"א-השמש, נעדר המודעות העצמית, אלא מצד הנוקבא-הלבנה בעלת המודעות העצמית ומלאת הטענות (הדינים שמקורם בחלק התחתון של תפארת דתבונה, כנ"ל). גם לאחר ה"לכי ומעטי את עצמך" נותר 'רשימו' מהלבנה במצבה הראשון אצל כל אשה, ועל כן כאשר מכתירים אותה עליה להזהר במיוחד מההשפעות השליליות שעלולות להיות לכך בטיפוח ישות מזיק (שעל כן אמרו חז"ל – מגלה יד, ב – "לא יאה יהירותא לנשי", ודוק בדוגמאות שם שהן מזלזול אשה באיש שהיה מנהיג במקביל אליה וכביכול היו מוכתרים "בכתר אחד").

לט תהלים קמז, ד.

מ ש"פ אחרי-קדושים ואמר תנש"א. וראה באריכות מאמר "מגולה לגאולה" בספר מודעות טבעית.

מקבלים **אמונה**. זו הנקודה הראשונה שאנחנו רוצים לומר, ש-moon באנגלית בא מהמלה אמונה[מא]. זו תודעה נשית - לאשה יש כח של אמונה וכח להאיר אמונה.

בכל אופן, אמרנו שהבסיס הוא מונה, לשון מנין. מה פירוש למנות? סוג של השלכה אינטלקטואלית - היכולת שלי להשליך את התודעה ולספור אותה. לכן במתמטיקה יש קבוצות הניתנות לספירה וקבוצות שאינן ניתנות לספירה. מנין הוא הפונקציה הבסיסית של השכל. אותם חכמים שעוסקים באטימולוגיה אומרים שמונה וגם moon קשורים גם ל-mind. יש לנו ספר Body, Mind, and Soul (גוף, נפש ונשמה[מב]). בפילוסופיה המודרנית, משמעות ה-mind מאד מהותית. אטימולוגים אומרים ש-moon מאד קשור ל-mind. לא רק moon קשור לmind - גם man, יש איש בירח (קשור גם ל-woman, אבל אומרים man) - בכל תרבות אומרים שיש איש בירח. מימים ימימה מדברים על האיש בירח, כי אנשים ראו דמות של אדם בירח. באמת חז"ל אומרים[מג] שאם מסתכלים חזק על הירח ניתן לראות בו את דמות דיוקנו של יעקב אבינו, שרש כל נשמות ישראל - אז באמת יש man ב-moon, והוא דמות משיחית, כמו שמשיח נקרא במקרא "משיח אלהי יעקב"[מד]. שוב, כמו שחז"ל מפרשים בפסוק "ולפני ירח דור דורים" המשיח הוא הירח.

אם כן, כאשר מתבוננים בירח, מה אפשר ללמוד על עצמנו? יש בירח, יותר מאשר בשמש, משהו קשור ל-mind וגם דומה לman והוא קשור למשיח. בכל אופן, אנחנו בעיקר מחבבים כעת את שפת האנגלית כי moon באנגלית הוא לשון **אמונה** - "**מונה**" בתוספת **א**. כתוב בקבלה[מה] ש-**אמונה** עצמה היא **א מונה** - שה-**א מונה** את כל המספרים הבאים אחריו עד אין סוף. איך ה' ברא את העולם? ה' הוא אחד, אבל העולם הוא מציאות של ריבוי. איך הריבוי הכמעט אין-סופי יצא מהאחדות המוחלטת? אחד ההסברים העמוקים שזהו סוד אמונה - **א מונה**, שהאחדות מונה את הכל ובכך היא בוראת את הריבוי. הריבוי יוצא מהשכל האקטיבי - "שכל הפועל" של ה'. וזהו סוד "מונה מספר לכוכבים לְכֻלם שמות יקרא". פעולת המנין בוראת את המציאות, ואז כדי לקיים את המציאות - לתת לה קיום בזמן - נותנים לה שם, "לְכֻלם שמות יקרא".

ירח חסר (בעולם השכל) ולבנה מלאה (בעולם הרגש)

נוסיף הערה בעוד שפה: בלטינית, והדבר מתבטא גם בשפות אנגליות, איך אומרים ירח? אנחנו לא כל כך יודעים לטינית, אבל כמה מלים כן יודעים - ירח נקרא לונה[מו]. לכן הלוח הירחי נקרא lunar calendar - לוח שמתבסס על הירח, המלה לונה מופיעה

מא החוקרים משייכים את המלה מונה – לשון מנין – לא רק ל-moon אלא גם לדברים רבים נוספים באנגלית, דוגמת money – הכסף אותו מונים – והוא סוד הקשר בין ממון לאמונה כמבואר בלקוטי מוהר"ן קמא כג, ה: "כי עיקר אמונה הוא בממון".

מב במהדורה העברית החדשה (תשע"ז) נקרא "רפואה שלמה".

מג ראה ספר הפליאה ד"ה "ויחי אדם"; איכה רבה ב, ב.

מד שמואל-ב כג, א.

מה ראה סוד ה' ליראיו שער א פכ"א.

מו ואם ממשיכים ב'מהלך' של דרשת שרשי המלים הלועזיות בלשון הקדש: לונה בלטינית היא לשון לין בעברית (כבפסוק "ליני הלילה" במגלת רות או ה"מקום ללון" אליו מזמינה רבקה אמנו את עבד אברהם). חז"ל אומרים (עירובין סה, א) "לא איברי ליליא אלא לשינתא" ו"לא איברי סיהרה אלא לגירסא" – אצל אומות העולם 'מלכת הלילה', לונה, היא מלכת השינה-הלילה (כאשר האור הקטן מאפשר לאדם לישון טוב) ואילו בעם ישראל נועדה הלבנה להאיר בלילה לצורך גירסא (כפי שמסופר על אדמו"ר הזקן, שכאשר מנעו ממנו נרות, למד לאור הירח), עד שעל ידי הגירסא הופכים את הצד האפל של הלבנה (ה'"אני ישנה' בגלותא") למואר.

באנגלית במילת תואר. איפה עוד היא מופיעה? במלה lunatic (סהרורי, מטורף). לפי האמונה הלאו-דווקא נכונה - דבר שקשור לאמונות תפלות - השיגעון קשור לירח מלא. גוים מפחדים מירח מלא, בעוד אנחנו אוהבים את הירח המלא, "סיהרא באשלמותא"[מז].

ההבדל בין ירח לבין לבנה[מח], שלבנה היא מלשון צבע לבן. גם דבר מאד חשוב ביחס להבדל בין אור החמה לאור הלבנה - אור החמה אינו לבן, הוא צהוב, אבל אור ירח הוא לבן, ולבן יותר גבוה מצהוב.

במקום אחד[מט] האריז"ל אפילו אומר שכאשר המלה "לבנה" מופיעה בתנ"ך המשמעות היא ירח מלא, שהכל לבן, אבל כאשר כתוב "ירח" הכוונה היא לירח פגום[נ]. בעברית פגם הוא חסרון - ירח משקף מודעות לא מלאה, מודעות שחלקה מוארת, מודעת לה', וחלקה אפלה. אמרנו שירח הוא בעולם הבריאה ולבנה בעולם היצירה, אבל יש כאן חידוש - בעולם השכל (בריאה) הירח פגום ובעולם הרגש (יצירה) הלבנה מלאה, "לב ישראל חי". הבעל שם טוב אמר ש"לב ישראל חי" - הלב היהודי תמיד מושלם, אפילו כאשר "'אני ישנה' בגלותא"[נא] עדיין "לבי ער" ומלא, מה שאי אפשר לומר על השכל. [כתוב "יוצר אור ובורא חשך"[נב].] יפה מאד, בדיוק כפי שאמרנו - הירח הפגום-החשוך הוא בבריאה והלבנה המלאה היא ביצירה. לכן אנחנו חב"דניקים - כדי להפוך את המח שלנו למואר. "טראכט גוט" - לחשוב טוב, והיינו לחשוב ה', למלא את התודעה שלנו באור, אור ה', אור של משיח.

חדש קשור ליָרֵחַ, לכן הוא נקרא גם יֶרַח, וגם באנגלית month בא מ-moon. לאשה יש מחזור חדשי, שרמוז ב-**כח** עתים של ספר קהלת - "עת ללדת ועת למות... עת מלחמה ועת שלום"[נג]. יש **כח** עתים שמוזכרים שם, הרומזים למעגל הזמן הנשי (כפתיחה "עת ללדת", כחה של האשה), זמן של ירח. הלבנה קטנה ונעלמת ואז היא שוב מופיעה וגדלה עד לירח מלא - הלבנה המלאה, כפי שהיא בלב (כנ"ל).

ג. סוד תופעות הטבע של הירח

התבוננות בנפלאות הבריאה

צריך להתבונן בנפלאות הטבע, ללמוד מהן וללמד אותן. ב"שיחות לנוער" הרבנית עצמה כתבה את המדור של "נפלאות הטבע". הרבי מאד עודד את לימוד הנפלאות הבריאה (כמו שכותב הרמב"ם[נד]). זו נקודת גלות עמוקה שהמדע מפריד בין השכל של מדע להרגשת נפלאות הבריאה. כעת נדבר על שתי

מז בטוי נפוץ בזהר לגבי שלמה המלך, הדור ה-**טו** מאברהם אבינו (בהקבלה לשלמות הלבנה בט"ו לחדש).

מח יש גם קשר בין ירח ללבנה: ירח רומז גם לריח, כנדרש פעמים רבות על היחס בין צורת כתיבת שם העיר יִרְחו, בתורת משה, לכתיבתה יִריחו, בספר יהושע (שפניו "כפני לבנה" ביחס ל"פני חמה" של משה, וראה עוד לקמן) – יִרְחו לשון ירח ויריחו לשון ריח (כמבואר בחז"ל שירח הקטרת הגיע עד יריחו, עיר התמרים, שהם גם סמל של ריח – "מי זאת עלה מן המדבר כתימרות עשן מְקֻטֶרֶת מור ולבונה מכל אבקת רוכל"). כשם שירח נדרש לשון ריח כך לבנה רומזת ללבונה (לה נמשלו האמהות-הנשים), בעלת הריח הטוב בסממני הקטרת.

מט ספר הלקוטים ולקו"ת וזאת הברכה.

נ אם הירח פגום (החל מהמולד בראש חדש) והלבנה מלאה, מה עם הסהר? נראה לומר שהסהר כולל את שתי הבחינות, על יסוד דברי הזהר שמציינים סיהרא גם כחסרה, "סיהרא לית לה מגרמה כלום" (כפי שמתגלה בראש חדש), וגם כמלאה, "סיהרא באשלמותא" באמצע החדש.

נא שיר השירים ה, ב. זהר ח"ג צה, א.

נב ישעיה מה, ז.

נג קהלת ג, ב-ח. המלה לזמן שם היא "**עת**" – בגימטריא 470. אולי מישהי זוכרת מתי הרבי אמר להקים 470 מוסדות תורה? בשנת תשמ"ח, לאחר הסתלקות הרבנית, כי **חיה-מושקא** עולה 470.

נד הלכות יסודי התורה ב, ב.

תופעות מופלאות - נשיות - ביחס לירח.

הצד הרחוק של הירח

אנחנו מדברים לאחרונה[נה] על היחס בין הצד המואר והצד האפל בנפש (ובמציאות כולה). בירח הנושא של צד מול צד מואר מתבטא בשתי תופעות, שהרי לירח 2 צדדים, הצד הקרוב והצד הרחוק, שאינם זהים לאפל ולמואר המופיעים במהלך החדש בצד הירח הקרוב אלינו.

הירח מסתובב סביב עצמו במשך חדש, כפי שהוא סובב סביב כדור הארץ. אחד הדברים המדהימים שה' ברא הוא הסינכון בין סבוב הירח סביב עצמו לסיבובו סביב כדור הארץ. מכיון שהירח מסתובב סביב עצמו באופן איטי מאד, בעוד כדור הארץ מסתובב סביב עצמו פעם ביום, נוצר מצב בו על כדור הארץ תמיד רואים את אותו צד של הירח. יש את הצד הקרוב של הירח, שהוא היחיד שאנחנו רואים, והצד הרחוק של הירח שלעולם איננו יודעים - הצד הלא-מודע (לנו) של הירח.

הירח מבטא תודעה. בצד הקרוב של הירח יש את כל 28 שינויי העתים, שינויים של אור ואפלה. בצד הקרוב יש מצבים יחסיים של אור ואפלה. לכל אישיות יש שני צדדים - צד מואר וצד אפל. שני הצדדים באים מהתודעה שלנו. כל אחד הוא גם מואר וגם אפל. האתגר שלנו הוא לכבוש יותר ויותר אזורים מהצד האפל ולהפוך אותם למואר - מואר במודעות לה', זאת תכלית חיינו שהיא הבאת גאולה. אכן, גם אם נאיר את כל הצד הקרוב של הירח, עדיין לא נגענו בצד הרחוק שלו - שהוא לא-נודע לחלוטין, כמו ארץ אחרת. חושבים שהגיעו לירח, אבל יש משהו בלתי-ידוע לחלוטין בצד הרחוק של הירח.

יש עוד תופעה פיזיקלית חשובה בנוגע להבדל בין הצד הקרוב והרחוק של הירח: לירח יש קרום (crust). ומה שידוע היום במדע שבצד הרחוק הקרום הוא בעובי של 30 מיל יותר מהצד הקרוב של הירח. באידיש אומרים גראב - גס. הצד הרחוק של הירח הוא הרבה יותר גראב מהצד הקרוב של הירח. אם הירח הוא המודעות שלנו, בצד הקרוב של הירח יש פוטנציאל קרוב לגלות אותו, אבל הצד הרחוק הוא משהו שאי אפשר להגיע אליו - אלא אם כן נמציא 'חללית פסיכולוגית' על מנת להגיע אליו. הרבה יותר מענין להגיע אליו, פסיכולוגית, אבל אין דרך. הוא אפל ומאד גראב. כשהמדענים מעלים השערות, הם אומרים שאולי הירח הוא הרכבה של שני גופים, שאחד יותר עדין והשני יותר גראב, ובאיזה אופן הם התחברו - השם חיבר אותם יחד. אלה שני חלקים - מודע (בכח על כל פנים) ולא-מודע (לחלוטין).

דמיון המודעות (הסבילה) ללבנה, מנין המח (הפעיל) ללבנה והתחדשות האמונה כלבנה

לכך התכוונו כשאמרנו קודם שאנחנו דומים ללבנה - אנחנו קודם כל דומים ללבנה, לכן אנחנו מונים ללבנה ואנחנו עתידים להתחדש כמותה, זו האמונה שלו.

המודעות שלנו דומה ללבנה. מהי מודעות? היא עדיין לא אינטליגנציה פעילה אלא תפיסת עולם. ה' ברא את הירח כסמל שמשקף את המודעות שלנו - המודעות דומה ללבנה. הלבנה - על שני צדדיה - היא דימוי מושלם למודעות האנושית, בכך אנחנו דומים ללבנה.

אבל יש לנו גם אינטליגנציה פעילה, בה אנחנו מונים ומחשבים - "מונים ללבנה", מחשבים חודשים כדי לחיות לפי התורה.

נה החל משיעור ר"ח שבט, ט"ז שבט, ועוד.

מה ההבדל בין מודעות ומח (mind)? צריך לעשות משהו, לפעול משהו, במח, לא רק להיות מודע. אנחנו גם מונים ללבנה - בשכל הפעיל שלנו.

בסוף אנחנו עתידים להתחדש כמותה - אז תתגלה האמונה המוחלטת שלנו, שבאה מהראש העליון שבכתר. האמונה שלנו היא העתיד - העתיד הוא התגלות ה' בנו, בעולם שלנו, בבתים שלנו, במשפחה שלנו, הארת אור ה' במקדש ומהמקדש לכל העולם. זו האמונה שלנו, שאנו עתידים להתחדש כמותה.

זהות הגודל הנראה של השמש והירח

יש עוד תופעה מדהימה ביחס הלבנה לשמש, שאין שום הכרח פיזיקלי מאחוריה - מנפלאות הטבע המושלמות: לפי המדע, הירח קטן 400 פעמים מהשמש, באופן פיזי. למה כאשר אנחנו מסתכלים על ירח מלא הוא נראה בגודל זהה לשמש היום? ברור שהירח קטן מהשמש, אז למה הוא נראה באותו גודל? כי היחס בין מרחק השמש מהארץ למרחק הירח מהארץ זהה ליחס בין גודל השמש לגודל הירח. אין סבה ידועה לתופעה הזו, אבל ה' עשה זאת כדי שהשמש והירח יופיעו לעינינו באותו גודל.

מהו הגודל הזה? את השמים הסובבים אותנו מודדים כמעגל של 360 מעלות. שנת השמש היא 365 ימים ושנת הירח היא 354 ימים, כך שהממוצע שלהם הוא בערך 360, ולכן קבעו 360 מעלות בעיגול. הגודל הזה של השמש והירח בשמים הוא חצי מעלה במעגל הרקיע. מה משמעות המספר הזה, אחד חלקי 720. המלה הראשונה בתורה היא "בראשית". הטקסט הקלאסי הבסיסי של הקבלה הוא הזהר ותיקוני הזהר, וספר תיקוני הזהר מפרש את צירופי המלה הראשונה בתורה. כמה צירופים יש לשש אותיות שונות? שש בעצרת (שש כפול חמש כפול ארבע כפול שלש כפול שתים כפול אחד) - 720. זהו הבסיס של תיקוני הזהר, שלמלה הראשונה בתורה, "בראשית", יש 720 צירופים. גודל השמש והירח הוא בדיוק צירוף אחד מתוך 720.

לקוי חמה ולקוי לבנה

איפה זהות הגודל של השמש והירח משתקפת בטבע? בדבר מאד חשוב - שידוע עוד מהזמן העתיק, מתחילת התודעה האנושית הפעילה, המונה פעולת גרמי השמים - ליקוי חמה וליקוי לבנה. אם השמש והירח לא היו באותו גודל בשמים, לא היה מתרחש ליקוי. ליקוי חמה הוא כאשר הירח עומד בין כדור הארץ לשמש, וליקוי לבנה כאשר כדור הארץ בין השמש לירח.

ליקוי חמה יכול להופיע רק בראש חדש - כאשר הירח מפנה אלינו רק את הצד האפל שלו, וכולו מול השמש. מכיון שהצד האפל מופנה אלינו, בליקוי חמה לא רואים את תנועת הירח אלא רק את העלמות השמש. ליקוי חמה מתרחש כאשר שלשת הגופים עומדים בשורה אחת - כאשר הדבר קורה בראש חודש הירח יכסה את השמש. שוב, אין סבה לכך שיש להם אותו גודל.

אם קורה הפוך, שהארץ עומדת בין השמש לירח והם בדיוק עומדים בשורה אחת - אז יש ליקוי ירח. ליקוי ירח - שיותר מצוי - יכול לקרות רק בט"ו לחדש, "סיהרא באשלמותא". כשהירח חשוך הוא הכי קרוב לשמש. כשהצד הרחוק מקבל מקסימום שמש הצד הקרוב חשוך עבורנו לגמרי. הפוך בירח מלא - הצד הקרוב מואר כולו, והצד הרחוק הכי רחוק מהשמש והכי חשוך ואנחנו רואים ירח מלא.

קור הירח

דבר חשוב נוסף לגבי הירח הוא שהירח

הוא קר מאד - יש גידולי שדה שגדלים רק באור הירח הנקראים "גרש ירחים"[נו]. דברנו קודם על ההבדל בצבע בין אור השמש לאור הירח, ויש גם הבדל בטמפרטורה - אור השמש חם ואור הירח קר.

הזכרנו את הפסוק "מונה מספר לכוכבים לכֻלם שמות יקרא" - פסוק שמתחיל ב"מונה" ונגמר ב"יקרא". יקרא הוא לשון קריאה, אבל כולל אותיות קר. בפורים, אליו אנו מתקרבים, אומרים "ליהודים היתה אורה ושמחה וששון ויקר"[נז]. את המלה "יקר" דורשים חז"ל גם כלשון קריאה[נח], ויש בו גם משהו קר. יש משהו קר בירח (עליו נאמר "וירח יקר הֹלך"[נט]) - הוא מאד קר, יותר קר מאשר פלוטו למשל. הוא כמעט האפס המוחלט, כל כך קר. צריכים בגדים באמת חמים אם רוצים לנסוע לירח. אבל יש משהו טוב בקור הזה, משהו בעל ערך - משהו "יקר".

מה ההבדל בין מח ללב? אחד ההבדלים שכתובים בתניא הוא שהמח הוא כמו מים והלב כמו אש - מים קרים בעצם והאש חמה בעצם. אור קר הוא אור אינטלקטואלי גדול. שיטת חב"ד היא בעד אָן-התפעלות - כשמשהו ידוע באופן ברור אין ממנו התפעלות. התפעלות היא ממשהו לא צפוי, אבל כשאנחנו לגמרי קשורים במודעות שלנו למשיח ולגאולה - שהם בפשיטות אצלנו - אין לנו התפעלות. זאת קרירות חיובית - הכל ברור לחלוטין ואין צורך להתפעל.

הירח ומגלת אסתר-אסתהר

ארבע המלים "אורה ושמחה וששון ויקר" מקבילות לארבע מצוות פורים[ס] - "אורה" היינו מקרא מגלה, התורה של פורים; "שמחה" היא סעודת ומשתה פורים עד דלא ידע; "ששון" היינו משלוח מנות, קשר בין חברים; ו"יקר" היינו מתנות לאביונים, "כל הפושט ידו נותנים לו"[סא] בלי לבחון אם הוא באמת עני. יש משהו מאד "יקר" במדרגה הרביעית.

בכל התנ"ך המלה היא "אור", משהו מאד מיוחד רק כאן - "אורה" בלשון נקבה. האור של פורים הוא קריאת המגלה, שנקראת על שם אסתר המלכה, לא 'מגלת מרדכי' אלא "מגלת אסתר". מאיפה באה אסתר? צריך לחיות עם הזמן, והדמות הכי מזוהה בתנ"ך עם הירח היא אסתר[סב]. בקבלה כל הנשים מזוהות עם הירח, בפרט רחל אמנו שהיא המלכות, אבל יש אחת שנקראת על שם הירח - אסתר היא אסתהר[סג]. האור שלה, מגלת אסתר, הוא אור

נו דברים לג, יד. ראה רש"י עה"פ.

נז אסתר ח, טז.

נח ראה מגילה טז, ב: "ויקר אלו תפילין... כי שם ה' נקרא עליך".

נט איוב לא, כו.

ס ראה סוד ה' ליראיו שער שמחת פורים.

סא ירושלמי מגילה פ"א ה"ד.

סב אסתר המלכה היא האשה היחידה שנקראת המלכה – היא הירח והיא גם מלכה, אז היא **מלכת הלילה**, שעולה 570, כשמות הירח – **ירח**-**לבנה**-**סהר**! מאיפה יודעים שהלילה יותר מתאים לענין של המודעות (שהמשל שלה הוא הירח) – יש פסוק "יום ליום יביע אמר ולילה ללילה יחוה דעת" (תהלים יט, ג) – יום הוא זמן של אמירה ולילה הוא זמן של דעת. "יחוה דעת" רומז גם לחוה. **חוה** שוה 19 – מחזור הירח (ביחס לשמש), "מחזור קטן" (שייך ל"מאור הקטן", הירח) הוא של 19 שנה. **ירח**-**לבנה**-**סהר** מתחלק ב-19? 570 עולה 30 פעמים 19, עשר פעמים **נאו** (הרבי אמר שכך הוא כותב את המלה now בלשה"ק), ממוצע כל אות ב-**נאו** הוא **חוה**. אם כן, כל שם של הירח הוא בממוצע עשר פעמים **חוה**. 10 הוא הנקודה האמצעית של 19, ולכן 10 פעמים 19 היינו המשולש של 19 – משולש **חוה**. 19 הוא המספר היחיד שהמשולש שלו עולה פי עשר ממנו. **חוה** נברא מה-**צלע** (לא עצם הצלע אלא צד – אנחנו מדברים על כך שלירח יש שני צדדים). כלומר, הממוצע של **ירח**-**לבנה**-**סהר** הוא **צלע**, שהיא המשולש של **חוה**.

סג מגלה יג, א. **אסתהר** בגימטריא **יתרון**, בסוד "כיתרון האור מן החשך" (קהלת ב, יג) – כחה של אסתר לשלוט גם בצד האפל ולהפוך את החשך לאור (וכדלקמן בשו"ת). כח זה מתגלה במגלת אסתר, שדרשה "כתבוני לדורות" (מגלה ז, א), והיא-היא נעשית ה'גירסא' ההופכת את ה'שינתא' לאור (כנ"ל הערה מז) בקריאתה בלילה (ואחר כך שוב ביום), ודוק. ועוד: חז"ל (בראשית רבה נח, ג) מדמים את אסתר המלכה

נשי - לכן הוא נקרא "אורה" ב-**ה**.

ב"אורה ושמחה וששון ויקר" המלה הראשונה היא "אור" והאחרונה היא "יקר", שקשורה לאור. בזכריה כתוב שהאור העתידי נקרא "אור יקרות"[סד] - יקר הוא גם יקר וגם קר וגם לשון קריאה - אחרי המנין ("מונה מספר לכוכבים") קוראים בשם ("לְכֻלם שמות יקרא"). "אור יקרות" הוא אור הירח, לא אור השמש - מודעות הנשמה המשיחית, ניצוץ משיח שבכל אחד מאתנו, שכאשר הוא מתמלא בא המשיח העתידי. "אור יקרות" הוא יחוד של "אורה... ויקר", שבמצוות פורים היינו קריאת המגלה ונתינת מתנות לאביונים, שצריך להיות יותר מאשר כל השנה, "מעות פורים".

ד. חמש מדרגות של אמונה

בית של אמונה

נחבר את הכל עם ביאור טהור בחסידות לאמונה ולכח הנשי. איך אנחנו ניישם זאת לגבי כל אחד מסביבנו? אשה נותנת את האמונה לבית אבל גם האיש צריך אמונה והאמונה של שניהם מתבטאת בילדים - אז הבית נעשה בית של אמונה שמאיר גם החוצה, כמו אור המנורה שמאיר מהמקדש, ומזרז בכך את ביאת המשיח.

כשאני אומר אמונה, למה אני מתכוון? אמונה במה? כתוב בחסידות[סה] שיש חמשה דברים שצריך להאמין בהם. החלק האחרון של השיעור שלנו היום הוא לימוד עקרוני של תורת הבעל שם טוב לפי הסבר חסידות חב"ד. יש בו חידוש, כאשר שומעים זאת 'קופצים', אך אם מפנימים אותו רואים שהוא אמת מוחלטת.

אמונה בצד האפל של היהודי ובה' הנעלם

הבעל שם טוב אמר שבדיוק כמו שמאמינים בה' צריך להאמין בכל יהודי, הכוונה להאמין בפוטנציאל של כל יהודי. אמרנו שבירח יש שני סוגי חשך - גם בצד הקרוב יש אור וחשך, ויש את החשך המוחלט והבלתי נודע (עבורנו) של הצד הרחוק. אמונה היא הכח לקחת חשך פוטנציאלי ולקיים בו "ונהפוך הוא"[סו] - "לאהפכא חשוכא לנהורא"[סז]. זהו כח האמונה. השאלה היא - במה אנחנו מאמינים?

הבעל שם טוב אמר שכמו שמאמינים בה' צריך להאמין בכל יהודי. האמונה באור שלו היא לא חידוש, האמונה היא שאפילו כאשר אתה רואה את החלק האפל שלו - רואה ביהודי ירח אפל - אתה מאמין שהוא יהפוך להיות מואר. יש חשך שאין לו פוטנציאל להאיר, אבל חשך של יהודי הוא אור בפוטנציה. האמונה שלי מאפשרת להוציא את החשך לאור. כתוב בחסידות[סח] שכאשר דנים מישהו לכף זכות באמת מעלים אותו לכף זכות - מצדיקים את הפרשנות החיובית, כמו שחלום הולך אחר הפתרון[סט]. צריך לפרש כל יהודי לטוב, ואפילו את החשך להבין כפוטנציאל של אור שבפועל גם יאיר, ואז האור שלו יהיה יותר חזק. זו המשמעות של אמונה ביהודי כמו האמונה בה'.

(שמלכה על 127 מדינות) לשרה אמנו (שחיה 127 שנה) ומסוד השם אסתהר עולה גם קשר לאברהם אבינו – אצל אברם-אברהם נוספה האות **ה** כאות רביעית בשמו, ממש כמו ביחס של אסתר-אסתהר.

סד זכריה יד, ו (וראה במפרשי הפסוק השוואתו לפסוק הנ"ל הערה נג).

סה ראה באורך שיעור כ"ז שבט – אמונה ובטחון (8) – ש"ז.

סו אסתר ט, א.

סז זהר ח"א ד, א.

סח לקוטי מוהר"ן רפב.

סט ברכות נה, ב.

מהי האמונה בה'? שהוא כאן גם אם איני רואה אותו - איני רואה את ה', אבל אם אני מאמין בו הוא יופיע לי בחיי. כתוב בתניא בכמה מקומות, כמו באגרת הקדש יא, שמכח האמונה בה' הוא מופיע בגלוי, בטוב הנראה והנגלה.

אמונה בה', בצדיק, בעם ישראל, בכל יהודי, בעצמי

עלי להאמין בכל יהודי כמו שמאמינים בה', אבל שתי המדרגות האלה מתחלקות לחמש: האמונה בה' היא אחת, אבל האמונה בכל יהודי מתחלקת לארבעה. איך?

ראשית, יש אמונת צדיקים - צריך להאמין בצדיקים שבדור, ובמיוחד בצדיק שהוא "חד בדרא". נשים הכי טובות בלהאמין - הכי טובות בלהאמין בה', וגם הכי טובות בלהאמין בצדיק. הצדיק הוא יהודי, זהו חלק מהאמונה בכל יהודי - האמונה ביהודי במדרגה הכי גבוהה.

במדרגה שניה, יש אמונה בכלל ישראל - בפוטנציאל של עם ישראל ככלל. הצדיק, החד-בדרא, וכל עם ישראל בדיוק שקולים[ע]. יש ביניהם גם יחס של שמש וירח, הם מופיעים בשמים בגודל זהה, שקולים זה כנגד זה. מישהו עלול לא להאמין בפוטנציאל של עם ישראל בכללות ח"ו. מסתכלים ורואים שמשום מה איננו פועלים בעולם יחד. אפשר להאמין בצדיק, ברבי שיש לו פוטנציאל של משיח, אבל העם הולך בכיוונים שונים וכולם חולקים ורבים, עד ביאת משיח. יכולה להיות סבה לזנוח את האמונה בעם ישראל, בפוטנציאל של העם, וצריך להאמין בה.

המדרגה הבאה של אמונה היא אמונה בכל יהודי בפרט, בכל נשמה אינדיבידואלית. אמונה זו צריכה להתחיל מהבית - צריך להאמין בכל אחד, אבל נתחיל מהבית. אל תתייאש אם אינך רואה, הבעל שם טוב אמר להאמין - אם אתה מאמין אתה מוציא את הפוטנציאל, מאיר את החשך שלו. אמונה היא כח חזק.

מה המדרגה האחרונה של אמונה? להאמין בעצמך. יכול להיות יותר קשה מלהאמין בכל אחד אחר. כי אם יש סבה להרים ידים היא הכי ביחס לעצמי - "ידע איניש בנפשיה" על החלקים הגרועים שלו, שהם מאד גרועים ומאד אפלים, ולכן אדם עלול להתייאש מעצמו. צריך להאמין בעצמי, כי גם אני יהודי.

חמש האמונות בסוד הוי'

שוב, הבעל שם טוב אמר להאמין בה' וכך להאמין בכל יהודי, אבל האמונה בכל יהודי מתחלקת לארבע. יש כאן מודל מושלם של קוצו של י וי-ה-ו-ה, אותיות שם הוי' ב"ה:

קוצו של **י**	אמונה בה'
י	אמונה בצדיק
ה	אמונה בעם ישראל
ו	אמונה בכל יהודי כפרט
ה	אמונה בעצמי

יש יהודי שרואים בו את אור ה' וצריך להאמין בו - רואים שהוא צדיק, ואני צריך להאמין בו מאד חזק וכך להתקשר אליו, והאמונה מגיעה גם למקיפים שלו. לכל אחד יש אורות פנימיים, מודע, ויש גם כחות מקיפים, על-מודע. כשאנחנו מאמינים במישהו אנחנו מגלים אצלו את המקיפים. הרבי אמר שהוא מחכה להכתרה מה' ומאתנו - האמונה שלנו ממשיכה את הכתר שלו, את המקיפים שלו. הדבר נכון גם ביחס לכל המדרגות של עם ישראל שצריך להאמין בהן - אמונה בצדיק, אמונה בעם, אמונה בכל פרט בעם (זולת) וגם אמונה בעצמי.

ע ראה רש"י לשמות יח, א (ובכ"ד).

שתי המדרגות התחתונות, **וה**, "והנגלת"[עא], הן אמונה בפרטים מוחשיים - אמונה בכל פרט אחר ואמונה בעצמי - ושתי המדרגות העליונות הן בכללים מופשטים, בצדיק, שהוא נשמה כללית, ובכלל ישראל. האמונה המוחשית היא "והנגלת" והאמונה המופשטת היא "הנסתרת". מעל הכל קיימת האמונה בה'. כתוב ש"כאשר אתה אוחז בחלק מן העצם אתה אוחז בכולו"[עב] - ואת העצם לוקחים (אוחזים בו) על ידי אמונה.

הכל שייך לירח, moon, לשון אמונה - בזכות האמונה נגאל, כח מיוחד של נשים, ונגיע לגאולה האמתית והשלמה תיכף ומיד ממש.

ה. שאלות ותשובות:

החן הנשי-המשיחי – חן השפלות

שאלה: איך משיח בעצמו הוא בחינת נקבה?

תשובה: אנחנו לא אומרים שמשיח הוא בהכרח אשה, אבל משיח הוא נשי כי הוא שייך למלכות - דוד המלך הוא נשמה נשית, נשמה של מלכות. הדבר הכי מפורסם שהזהר אומר על הירח הוא "סיהרא לית לה מגרמה כלום" - את כל האור היא מקבלת מה', מקבלת מהשמש ("שמש הוי'"[עג]). זו מודעות נשית. זהו היפי של הירח. זה מה שנושא חן בירח.

מה ההבדל בין השמש והירח? השמש יותר גדולה, אבל לירח יש יותר חן. השם הנרדף ליפי ששייך למלכות הוא חן[עד], ובירח - ואור הירח - יש משהו מאד נושא חן (**אור-חן = סהר**, אחד משמות הירח כנ"ל). החן הזה תלוי במודעות שאין לי משלי כלום - מודעות של מלכות, שפלות, "והייתי שפל בעיני"[עה] של משיח.

הרבי מביא ב"היום יום"[עו] מהרבי הקודם שמשיח יהיה ענו בתכלית, יותר מכל נשמה אחרת. הוא יתייחס בשוה ליהודים הכי פשוטים ולאבות ומשה רבינו - עם כולם הוא ילמד תורה באותו יחס, כי הוא לא מחזיק מעצמו בכלל. הוא 'קר' ביחס למעמדות, מתייחס לכולם בשוה. כתוב בחסידות שענות משה היתה מתוך המחשבה שאם ה' היה נותן את המתנות שנתן לי - לכל אחד יש מתנות, הכל במתנה - הוא היה מנצל אותן יותר טוב ממני. זו גם התודעה של משיח, וביתר שאת - תודעה של מלכות, תודעה נשית, שהיא סבת החן שלה, "אשת חן תתמך כבוד"[עז].

אפל-מואר – תפיסה שמתאימה לדורנו

שאלה: איך כל זה נוגע לדור שלנו?

תשובה: ראית האישיות כמורכבת מצד אפל וצד מואר מאד מתאימה לדור שלנו, כדי להביא משיח. **אפל-מואר** בגימטריא **משיח** ("ברישא חשוכא והדר נהורא"[עח], אפל קודם למואר, וכידוע שכל קדימה היא גם במעלה. רת"ס **אפל-מואר - אמר**, סוד **אור מים רקיע** וכן **אש מים רוח** של מעשה בראשית, "לך **אמר** לבי"[עט]). משיח תופס את שני הצדדים, לא רק ירח מלא אלא ירח שלם - גם הצד האפל וגם הצד הרחוק של הירח. את הכל הוא הופך לאור. צריך לגלות את הפוטנציאל של החשך

עא זכריה יד, ו.
עב הוספות לכש"ט (הוצאת קה"ת) קטז.
עג לפי תהלים פד, יב.
עד כמבואר במאמר שמונת פני היפי בספר הנרות הללו.
עה שמואל ב ו, כב.
עו א' מנחם-אב.
עז משלי יא, טז (וראה סוד ה' ליראיו עמ' קח, היקש פסוק זה לפסוק "שפל רוח יתמך כבוד").
עח שבת עז, ב.
עט תהלים כז, ח.

בתוך היהודי. על ה' כתוב "ישת חשך סתרו"[פ] - הוא נמצא-מסתתר בחשך. זהו חשך עליון. גם אצל יהודי, צריך למצוא מה שנמצא-מסתתר בחשך שלו. כאשר יש קושי ביחסים עם יהודי צריך להאמין בחשך.

שני צדי הירח – ישראל והעמים

שאלה: איך היהודים והלא-יהודים עובדים יחד להביא משיח?

תשובה: הדור שלנו הוא דור של הפצת התורה לכל העולם. אנחנו קוראים לכך המהפכה הרביעית[פא]. אין לנו כעת את הזמן להסביר, אבל בקיצור - יש בהיסטוריה ארבע מהפכות, והאחרונה היא לימוד תורה לגוים. הפצת התורה תאפשר שיתוף פעולה בין יהודים לאינם-יהודים. היום העולם הלא-יהודי דומה לחלק הרחוק של הירח. הוא 20 מיילס עבה יותר... אבל הוא חלק מהירח, הכל אותו ירח, שני חלקים של אותו ירח שצריכים להגאל יחד, כך אנו מאמינים.

אחת הדמויות ששייך אליהן דימוי הירח הוא יהושע בן נון, עליו נאמר "פני משה כפני חמה, פני יהושע כפני לבנה"[פב] (אף שמשה עצמו הוא כלבנה ביחס לקב"ה, וכנ"ל שגם ביחס לצדיק הדור השקול כנגד כל ישראל יש להאמין בצד אפל-נעלם שבו). בהיות יהושע במדרגת "פני לבנה" יש בו משהו 'נשי', שבא לידי ביטוי הן בכך שלא היו לו בנים אלא רק בנות והן בכך שאם בנותיו היא רחב הזונה[פג] - דוגמה מובהקת לפוטנציאל העצום שיש בצד האפל, הצד של אומות העולם. השידוך של **י**הושע-**רח**ב[פד] (נוטריקון **ירח**, מתאים לפגישתם ביריחו, כאשר ה-**ב** של רח**ב** רומזת ל**לב**נה) מלמד שבתוך הירח - סוד המודעות, כנ"ל - מתחברים כאחד שני הצדדים, המודעות המוארת והמודעות האפלה, וד"ל.

הגאולה תלויה באור חוזר

שאלה: אתה יכול לברך אותנו שנפעל נכון להביא את הגאולה?

תשובה: הצמח צדק אמר שהוא מייצר כובעים, ושכל אחד יקח את הכובע שמתאים לו. הכל מתחיל מלימוד חסידות. צריכים להיות חלוצים. כמו שאמרנו קודם, אם לנשים כאן יש רעיון מה לעשות אפשר לדבר ברמות נוספות, איך ליישם את הרעיון. אפילו הרבי אמר[פה] שהרעיון צריך לבוא מכן - "אני את שלי עשיתי", איני אומר יותר מה לעשות (חוץ מאשר להתעמק בתורת החסידות, ודווקא בענינים הנוגעים לגאולה ומשיח[פו]), וכעת הענין תלוי בכם, צריכים לטכס עצה יחד ולחזור אלי, "אור חוזר" (תכונתו של הירח). לנשים יש אור חוזר, זהו אור נשי. צריך לחזור ולהציע רעיון ואז יהיה משהו לדבר עליו, משהו חדש. חייב להיות אור חוזר. נקוה שיהיה הרבה אור חוזר ויבוא משיח.

כחה של אסתר – שליטה בשני הצדדים

שאלה: מה הלימוד מאסתר - כיצד היא הפכה דברים?

תשובה: היא ידעה איך להסתיר את עצמה, היא היתה מאד צנועה והיתה לה הכי הרבה נשיאת חן בתנ"ך. יש בתנ"ך מציאת חן ונשיאת

פ תהלים יח, יב.

פא ראו לעת עתה במאמר 'הפרו תורתך' באתר גל עיני.

פב בבא בתרא עה, א.

פג מגילה יד, ב. הענין נידון באריכות בשנה זו גם בשיעור כ"ג ניסן על דמותו של יהושע בן נון.

פד **יהושע-רחב** עולה **משה-אהרן** (שהיחס ביניהם הוא אבא-אמא, **חכמה-בינה**, סוד **חמה-לבנה** כנ"ל), וראה גם בשיעור שבהערה הקודמת.

פה שיחת כ"ח ניסן תנש"א.

פו בשיחות שאחרי שיחת כ"ח ניסן הנ"ל.

חן, ורק אצלה מופיע הביטוי נשיאת חן[פז]. הביטוי הרגיל לגבי חן בעברית הוא מציאת חן - למצוא חן בעיני הזולת - ורק במגלת אסתר מופיע הביטוי נשיאת חן. נשיאת חן היא כמו נשיאת הפכים[פח] - יש בירח נשיאת הפכים, צד אפל וצד מואר.

אסתר, שנקראת על שם הירח, אסתהר כנ"ל, שלטה בשני הצדדים שלה. דבר מאד עמוק שחז"ל אומרים[פט], שכאשר היא היתה צריכה להתייחד עם אחשורוש היא שלחה צד אחר שלה - את הצד הרחוק-האפל, היא פיצלה את עצמה. הצד הקרוב היה תמיד עם מרדכי היהודי, שהיא היתה נשואה לו. מה היחס בין מרדכי לאסתר? אמונה - "ויהי מרדכי אמן את הדסה היא אסתר"[צ]. לאמן מישהו, לגדל מישהו - והדוגמה החשובה לכך היא במגלת אסתר - הוא מושג של אמונה. חינוך הוא אמונה, הבסיס שלו הוא אמונה. בהתחלה הוא הנחיל לה אמונה, אבל לאשה יש יותר אמונה מלאיש, ובסוף הם התחתנו - ותהי לו לבת-לבית[צא] ("ביתו זו אשתו"[צב]). היא היתה מסוגלת לפצל את עצמה[צג] (to split herself into two).

עבודה בתוך הקהילה

שאלה: לפעמים להורים קל להאמין במישהו אחר יותר מאשר בילדים/תלמידים וחבל כי מרחיק הרבה ילדים שלא נראים ככה. האם זה משהו קהילתי, או רק משהו שאדם בודד מתייחס אישית למישהו אחר.

תשובה: הרבי אמר 'הפוך את העולם היום'[צד]. מאיפה בא המושג מנין? גם קשור ל-moon. יש כאן מנין ויותר של נשים חסידיות - להפוך את העולם! זה לא רק משהו אישי, כל דבר צריך לפעול על כל העולם. כמו שאמרנו קודם, אנשים מתייאשים כי עם ישראל לא פועל יחד. זה נכון בכל קהילה - אפשר להתייאש מקהילה כי לא פועלת יחד. לא להתייאש, ולא להתייאש מכך שיש לנו אפשרות ואחריות לשנות - הנשים שיושבות כאן. אין סבה למה עשרים נשים כאן לא יהפכו את כל העולם.

שאלה: צריך לעבוד בפנים או בחוץ?

תשובה: "רצוא ושוב"[צה] - יש מה שצריך לפעול בחוץ ויש מה שבפנים. יש כלל בחז"ל שיותר קל להתחיל משהו חדש מלתקן משהו ישן[צו]. לא להתייאש מהדבר הישן, אבל אפשר להתחיל להתחדש. הרבי אמר שמי שלמד **א** כבר ילמד **א** לפני שהוא לומד **ב**. כך צריך להתחיל עם אחד. הוא רצה אנשים ודברים חדשים, לא רק לתקן אנשים ודברים-מוסדות ישנים. החדשים יאירו את הישנים. למה הישנים לא עובדים? בגלל יאוש - יאוש לא-מודע. כשיש מישהו עם אנרגיה חדשה הוא מאיר גם את הישנים. לכן משיח תלוי בבעלי תשובה, נותנים אינפוט חדש, אמונה חדשה ששינוי אפשרי. כל הותיקים לא מאמינים בשינוי, הם התייאשו, אז צריך אנשים חדשים עם אמונה בשינוי.

שאלה: זו אמונה בלי להרגיש?

תשובה: אמונה פשוטה, "אלקות בפשיטות". אם מדובר ברגש (ללא מוחין), את יכולה לריב עם אנשים - לא רוצים לריב

פז אסתר ב, טו.
פח ראה מחול הכרמים פ"א.
פט זהר ח"ג רעו, א.
צ אסתר ב, ז.
צא מגלה יג, א.
צב יומא ב, א.
צג ראה ע"ח שער מ"ט פ"ו, ויתבאר אצלנו בשיעורי כתובות בע"ה.

צד שיחת י"ב תמוז תשד"מ
צה יחזקאל א, יד.
צו ראה יומא כט, א: "מגמר בעתיקא קשיא מחדתא".

עם אף אחד, הכל צריך להיות באהבת ישראל (וכידוע ש**אהבת ישראל** = **אהבה** פעמים **חכמה**, אהבה עם מוחין).

מעלתה של צפת

שאלה: האם כאשר כתוב שמשיח יבוא מהצפון הכוונה מצפת?

תשובה: אכן צפון וצפת הן לשון נופל על לשון, שתי המלים מתחילות מ**צפ**יה למשיח. אמרנו שמלכות, **ה** תתאה של שם הוי' של דרגות האמונה ביהודי, היא אמונה בעצמך. אם אתה גר בצפת אתה צריך להיות בטוח שההתעוררות למשיח ("עורי צפון"[צז], התעוררות וצפיה) תבוא מצפת.

יש ארבע ערי קדש בישראל - צפת, טבריה, ירושלים וחברון. בקבלה, צפת היא הגבוהה (לא רק צפונית), ספירת הנצח, עֹמק רום; טבריא העמוקה היא הוד, עמק תחת; חברון לשון חיבור ביסוד; ירושלים היא המלכות[צח]. יש מקומות שכתוב שמשיח יבוא מטבריא ותחית המתים תתחיל מצפת. לפי סדר הספירות הנ"ל, מארבע הערים הראשונה היא צפת, ראשית התגלות ענינו של משיח, והמשמעות שלה היא נצח - נצחון. הרבה פרקי תהלים מתחילים "למנצח" - אם הנשים כאן עושות משהו הן צריכות לנצח על המלאכה. לנצח יש שלשה פירושים (קשורים זה לזה): ניצוח, נצחון ונצחיות. כל אלה שייכים לצפת, מהם זוכים לגאולה ומשיח.

שאלה: החיים פיזית בצפת, בטבריה או חברון קשורים לתכונות שלהם?

תשובה: ודאי. אם את צריכה שפלות (ראשית העבודה אצל כולנו) - לכי לטבריא. אם את צריכה "דידן נצח" - זה בא מצפת. בהיסטוריה החסידית רבי מענדלע ויטבסקער בא בתחילה לצפת, אבל שם היו נצחנים, ולכן הוא עבר לטבריא. את הקהילה החב"דית בצפת הרבי עצמו ייסד - הוא רצה שתהיה קהילה חסידית בצפת. צריך בית קיץ בצפת ובית חרף בטבריא...

נוסיף משהו יפה: כמה שוה **צפת**? 570 - **ירח-לבנה-סהר** (וראה באריכות לעיל הערה נח). לצפת יש כח לרומם את האנרגיה הנשית.

נאחל משיח נאו, בזכות נשים צדקניות. פורים שמח!

צז שיר השירים ד, טז.

צח חסד לאברהם מעין ג נהר י"ג.

טעם מצוה "ולא תתורו"

"וְלֹא תָתוּרוּ אַחֲרֵי לְבַבְכֶם וְאַחֲרֵי עֵינֵיכֶם אֲשֶׁר אַתֶּם זֹנִים אַחֲרֵיהֶם" - ומפורש בספרי "אחרי לבבכם, זו מינות... ואחרי עיניכם, זו זנות... אשר אתם זנים אחריהם, זו עבודה זרה", וקרוב לזה בגמרא (ברכות יב, ב).

והנה הרמב"ם מנה לאו אחד "שהזהירנו שלא לתור אחרי לבבנו עד שנאמין דעות שהם הפך הדעות שחייבתנו התורה" (סהמ"צ ל"ת מז וסימנך ר"ת **מ**ינות **ז**נות). ונראה מדבריו, בעיקר בהלכות (הלכות ע"ז ב, ג), שעיקר האיסור הוא על מחשבת מינות (ולכן שייך להלכות עבודה זרה, ולא להלכות איסורי ביאה) - "כל מחשבה שהוא גורם לו לאדם לעקור עיקר מעיקרי התורה מוזהרין אנו שלא להעלותה על לבנו ולא נסיח דעתנו לכך" - אלא שהמינות עצמה נקראת זנות, "אשר אתם זנים" (כמו "ויזנו אחרי הבעלים"). ובזה מיושב הערת האחרונים מדוע לא נמנו כאן שתי מצוות, מחשבת מינות ומחשבת זנות, לבבכם ועיניכם (מנ"ח שפז בשם משנ"ח. ותלוי בגדר לאו שבכללות ואכמ"ל). ולכאורה על דרך זו ניתן למנות שלש מצוות, גם לא לתור אחרי ע"ז, אלא שזה פשוט ברמב"ם שמחשבת עבודה זרה נכללת בלאו של "אל תפנו אל האלילים" (סהמ"צ ל"ת ל. הל' ע"ז פ"ב א-ב) - והרמב"ם העדיף לאו זה מפני שיש בו מלקות לדעתו, מה שאין כן ב"אשר זנים" שהוא "הרהור ע"ז".

אמנם הרס"ג לא מנה כל מצוה מפסוק זה, מפני שלדעתו פירוש הפסוק: "וראיתם אותו וזכרתם את כל מצות ה'" ועל ידי זה "ולא תתורו", שזו הטעם והסגולה של מצות ציצית (כמ"ש ר"י פערלא).

נמצא שיש ארבע אפשרויות במניין המצוות כאן, והן מכוונות בפנימיות כנגד כחב"ד: דעת הרס"ג שזו סגולת הציצית, כנגד הכתר. מצוה אחת, דעת הרמב"ם, כנגד החכמה (הכל נובע מבהירות הכרת האמת). האפשרות שיש כאן שתי מצוות, מינות וזנות, כנגד הבינה. ושלש מצוות כנגד הדעת.

ציצית ותפילין

והנה במצות ציצית יש שתי מצות, לבן ותכלת (אלא שהן מצוה אחת במניין המצוות. ראה רמב"ם בשורש הי"א בסהמ"צ שלולי נאמר בפירוש שזו מצוה אחת היינו מונים שתיים), כנגד "אחרי לבבכם ואחרי עיניכם". **לבן** כנגד **לב**, ותכלת כנגד העינים, כמאמר רבי מאיר ("מאיר עיני חכמים") "תכלת דומה לים וכו'" דהיינו שהתכלת רומז להסתכלות העין (אמנם יש מקום לפרש הפוך, הלבן היינו לובן העין, הסתכלות בלובן העליון, והתכלת היינו כלות הנפש בלב).

ועוד נמצא קשר מובהק בין מצות ציצית למצות תפילין ("**פתיל** תכלת" אותיות **תפיל**ין): "וקשרתם לאות על ידך", תפילין של יד, כנגד "אחרי לבבכם"; "והיו לטטפת בין עיניך", תפילין של ראש, כנגד "אחרי עיניכם" (בתפילין מונה הרמב"ם שתי מצוות, מתאים לסברא שב"ולא תתורו" יש שתי מצוות). קודם מניחים של יד, "אחרי לבבכם", ואחר כך של ראש, "אחרי עיניכם".

לפי זה, יש לומר שהמצוה השלישית, "אשר אתם זנים אחריהם", היא כנגד מצות מזוזה (הכתובה בסמוך לתפילין) "וכתבתם על מזזות ביתך". **מז**זות רמז לשתי בחינות **ז**נות, זנות של הרהור עבירה (לבככם) וזנות של מינות-ע"ז (עיניכם).

דבר יום ביומו פרשת שלח

ראשון – החלטה שלך

"שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וְיָתֻרוּ אֶת אֶרֶץ כְּנַעַן" - נראה שזהו ציווי גמור, "שלח". אבל בספר דברים נאמר ששילוח המרגלים היה יזמה של ישראל שבאו למשה רבינו והוא נענה לבקשתם. לכן מפרש רש"י "שלח לך, לדעתך, אני איני מצוה לך, אם תרצה שלח".

אז לשלוח או לא לשלוח? ה' 'מתעקש' להשאיר את ההחלטה לשיקול דעתו של משה. יכול להיות שזו מצוה, אבל לא מצוה רגילה שצריך לקיים מתוך בטול הרצון האישי, אלא מעשה שאם תרצה לקיים הוא מצוה, ואם לא - אין בו הכרח.

מה המשמעות של כל זה?

כדי להכנס לארץ ישראל, כדי שיהיה תוקף לכבוש את הארץ, צריך שנרגיש שהעניין נוגע לנו. כמו שנאמר לאברהם אבינו "לך לְךָ" - "להנאתך ולטובתך" - כך נאמר עכשיו למשה "שלח לְךָ": רק אם באמת אתה רוצה וחפץ, אם יש לך חשק נמרץ, אז העסק יתקדם. אם לא, נישאר במדבר.

כמובן, לא רק משה צריך לרצות. כל העם צריך להיות חדור ברצון הזה. אבל המרגלים "מאסו בארץ חמדה", לא **חמדו** את הארץ, לא רצו מספיק.[א]

שני – טובה הארץ

"טוֹבָה הָאָרֶץ מְאֹד מְאֹד". בספרי החסידות מבואר שכדי להרגיש עד כמה "טובה הארץ **מאד מאד**", צריך לקיים מה שנאמר בפרקי אבות "**מאד מאד** הוי שפל רוח", מדת השפלות.

עשרת המרגלים ראו את הצד החיצוני של הארץ, ערים מבוצרות, בני ענקים, הכל מוזר ומשונה, "ארץ אוכלת יושביה". אבל ליהושע בן נון וכלב בן יפונה היתה את מדת השפלות שמכוחה הם פתוחים לקלוט את הפנימיות

ויותר בעומק: במציאות החיים במדבר אנחנו מתבודדים עם ה', הכל בטל אליו ואין משהו נגדי שצריך להתעמת אתו, כל מה שנראה כמו 'יש' הופך ל'אין', הגוף טפל לנשמה. אבל בארץ ישראל אנו נכנסים לחיים שבהם המציאות הפשוטה אינה 'מתאיינת' בקלות. יש כאן מציאות תקיפה שאינה בטלה לה', החל מדמותם של יושבי הארץ ועד לעצם העיסוק בחיי מעשה, נחלת שדה וכרם.

כדי להתעמת עם הישות המאיימת הזו, צריך לגלות בתוכנו עוצמה מיוחדת: לא רק נשמה הממריאה מהגוף, אלא חיבור עם המקור של הנשמה והגוף גם יחד, דרגה כזו שבה אנו רוצים לפגוש את ה' גם בתחום הארצי-הממשי ולגלות שהתוקף של המציאות מסתיר בתוכו את התוקף של ה'. אבל כדי שזה יקרה צריך רצון וחשק. אי אפשר להיות רק 'רחפנים' ולהסס לקחת יוזמה. חייבים לרצות ולהחליט, "שלח לך לדעתך".

[לפי 'חטא המרגלים ותשובתו' בספר רוחו של משיח]

א ידוע ש**משה** עם הכולל = **רצון** (וכן **צנור**, **נוצר**) = **שמו**. וכן ארץ מלשון רצון, שרצתה לעשות רצון קונה. אם כן, הרצון של משה רוצה את הרצון של הארץ, "מצא מין את מינו". "ארץ חמדה טובה ורחבה" – חמדה ממשה, טובה מיהושע, ורחבה מרחב הזונה (**יהושע בן נון רחב הזונה** = **ארץ ישראל**), כמבואר במקום אחר. **חמדה טובה ורחבה** = 300 = **פחד יצחק** = **רוח אלהים** ועוד. **ח**מדה **ט**ובה **ר**חבה ר"ת **חטר**, "ויצא **חטר** מגזע ישי **ונצר** [אותיות **רצון**] משרשיו יפרה".

של הדברים, לראות את טוב הארץ.

בספר הזוהר כתוב שהמרגלים פחדו לאבד את המשרה שלהם, חששו שבארץ ישראל כבר לא יהיו ראשים. בפנימיות, כל צדיק שמגיע לארץ מאבד במידה מסוימת את המדרגות הקודמות שלו, וזה הפירוש הפנימי בפסוק "ארץ אוכלת יושביה". לכן לא פשוט בכלל לעלות ארצה, ואפילו נראה שזוהי ירידה... אבל יהושע וכלב שהיו שפלי-רוח לא עשו את כל החשבונות הללו: אם זה רצון ה', אין לנו בעיה להפסיד את כל המדרגות ולהיות אנשים פשוטים בארץ ישראל, מה שנראה ירידה היא העליה הגדולה ביותר. לכן הם משוחררים מכל נגיעה ויכולים לראות עד כמה הארץ באמת טובה מאד מאד.

[שיעורים בספר סוד ה' ליראיו, שער עולמות נשמות אלוקות פ"ג]

שלישי – עבדי כלב

"וְעַבְדִּי כָלֵב עֵקֶב הָיְתָה רוּחַ אַחֶרֶת עִמּוֹ וַיְמַלֵּא אַחֲרָי וַהֲבִיאֹתִיו אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר בָּא שָׁמָּה וְזַרְעוֹ יוֹרִשֶׁנָּה". מדוע כלב בן יפונה מקבל "ציון לשבח" יותר מיהושע בן נון?

יהושע נשלח עם המרגלים בתור נאמן ביתו של משה רבינו. משה גם שינה את שמו מהושע ליהושע, כמו שפירשו חז"ל "י-ה יושיעך מעצת מרגלים". הוא הולך בכוחו של משה וכך הוא מחוסן, בלי התלבטויות. אבל כלב נמצא עם כולם ומתמודד עם הפיתוי להיגרר אחריהם. לכן עליו להתאמץ בתפלה והוא הולך להשתטח על קברי האבות והאמהות בחברון.

משל לקבוצת אנשים שהולכים אל היעד והנה נתקלו בנהר גועש... יהושע אומר להם: החזיקו בי ונעבור את הנחל, מתוך אמונה גדולה בכוחו של משה המביא את דבר ה'. כלב אומר להם: גם אני עצמי לא יודע איך לעבור, אבל בואו נתפלל יחד לה' שיאיר את עינינו איך נעבור את הנהר (וכיון שאנחנו פונים לעזרה, כדאי להתפלל על קברי צדיקים ולגייס אותם למאמץ). יתר המרגלים הם אנשים שיכולים לנסות לבנות גשר כדי לעבור את הנהר, אבל הפרגמטיזם הזה יועיל רק אם הוא מחובר לתפלה של כלב, לאמונה של יהושע ולחזון הגדול של משה רבינו. המרגלים נמצאים ב'עולם העשיה' הנמוך - התיקון של עולם העשיה הוא בהיותו קשור לעולמות שמעליו, אבל כשהוא מתנתק מהם הוא נופל לגמרי.

[לפי 'חטא המרגלים ותשובתו']

רביעי – המעפילים

"וַיַּשְׁכִּמוּ בַבֹּקֶר וַיַּעֲלוּ אֶל רֹאשׁ הָהָר לֵאמֹר הִנֶּנּוּ וְעָלִינוּ אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אָמַר ה' כִּי חָטָאנוּ. וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה לָמָּה זֶּה אַתֶּם עֹבְרִים אֶת פִּי ה' וְהִוא לֹא תִצְלָח. אַל תַּעֲלוּ כִּי אֵין ה' בְּקִרְבְּכֶם וְלֹא תִּנָּגְפוּ לִפְנֵי אֹיְבֵיכֶם... וַיַּעְפִּלוּ לַעֲלוֹת אֶל רֹאשׁ הָהָר וַאֲרוֹן בְּרִית ה' וּמֹשֶׁה לֹא מָשׁוּ מִקֶּרֶב הַמַּחֲנֶה. וַיֵּרֶד הָעֲמָלֵקִי וְהַכְּנַעֲנִי הַיֹּשֵׁב בָּהָר הַהוּא וַיַּכּוּם וַיַּכְּתוּם עַד הַחָרְמָה".

המעפילים רוצים לעלות לארץ ישראל, ולכאורה זה דבר טוב מאד. אבל הם בוטחים רק בכוחם, "כחי ועצם ידי עשה לי את החיל הזה", ולכן לא הצליחו. ההעפלה חוזרת במידה מסוימת בדורות שלנו, רצון לכבוש את הארץ מתוך בטחון עצמי שאיננו בטחון בה', ומוכנים להותיר מאחור את התורה והצדיקים (הארון ומשה שנשארו במחנה)...

ובכל זאת, יש כאן גרעין טוב: "**והיא** לא תצלח", הפעם לא אבל בפעם אחרת החוצפה כן תצליח (כמו שדרש רבי צדוק הכהן מלובלין). מה ההבדל? אם אומרים "הננו ועלינו" מתוך גאוה וזלזול בדבר ה', זהו חטא. אבל אם אומרים "עלה נעלה" כי מרגישים

שאי אפשר לא לעלות, ומתוך מרירות אנו צועקים לה' שיושיע אותנו - אז העסק יכול להצליח, גם במקום שאין ציווי מפורש.

אתמול למדנו על כלב בן יפונה המתפלל לה'. המרגלים לא התחברו לרוח האחרת של כלב בן יפונה, וגם לא המעפילים. אבל בסוף קמים מעפילים חדשים שהולכים בדרכו של כלב ומצפים לישועה, ואז "היא תצלח" (בעזרת ה' נחזור לנושא זה בפרשת חוקת).

[לפי 'חטא המרגלים ותשובתו']

חמישי – נסיכים

"כִּי תָבֹאוּ אֶל אֶרֶץ מוֹשְׁבֹתֵיכֶם... וַעֲשִׂיתֶם אִשֶּׁה לַה' עֹלָה אוֹ זֶבַח... וְהִקְרִיב הַמַּקְרִיב קָרְבָּנוֹ לַה' מִנְחָה סֹלֶת עִשָּׂרוֹן בָּלוּל בְּרֶבִיעִת הַהִין שָׁמֶן. וְיַיִן לַנֶּסֶךְ רְבִיעִית הַהִין תַּעֲשֶׂה עַל הָעֹלָה אוֹ לַזֶּבַח לַכֶּבֶשׂ הָאֶחָד". לאחר העונש הקשה על חטא המרגלים, ולאחר נסיון המעפילים שנכשל, מגיעה עכשיו הנחמה, כמו שמפרש רש"י "כי תבאו, בשר להם שיכנסו לארץ".

הבשורה הזו מגיעה דרך 'פרשת נסכים'. כלומר, כאשר מביאים קרבן עולה, מביאים יחד אתו סולת למנחה ויין לנסכים: את המנחה שורפים על המזבח ואת היין מנסכים-שופכים על המזבח, כאשר העיקר הוא נסוך היין וגם המנחה נקראת על שמו "מנחת נסכים" (ראו רמב"ם הלכות מעשה הקרבנות ב, א).

על הקרבנות למדנו הרבה מתחילת התורה, אבל רק עכשיו מגיעה התוספת המשמעותית של היין ל'מנה העיקרית' של בשר הקרבן. בזכות היין באה השירה, כיון ש"אין אומרים שירה אלא על היין", ולכן שירת הלויים נאמרת רק יחד עם קרבנות צבור שמנסכים עליהם יין. בקיצור, היין הופך את הקרבן למשהו 'תוסס' וחי. במושגי פנימיות התורה, "יין המשמח" קשור לספירת הבינה, שהתכונה הפנימית שלה היא שמחה, "אם הבנים שמחה".

מהשורש **נסך** מגיעה המלה **נסיך** - המיוחדת למלך המשיח בפסוק "שבעה רועים ושמונה נסיכי אדם" (כמוסבר בגמרא שהמשיח הוא אחד משמונת הנסיכים). מבין שמות המלך בתנ"ך, הנסיך מבטא את השראת השמחה העצומה של המשיח. **משיח** אותיות **יִשְׂמַח**, וגם **יְשַׂמֵּחַ**.

[מלכות ישראל ב, מאמר שמות המלך]

שישי – הפרשת חלה

התחלנו את הפרשה עם חטא המרגלים והמשכנו בחטא המעפילים. אתמול (ב'חמישי') קראנו את פרשת הנסכים, והיום מגיעה מצות הפרשת חלה. בפנימיות, שתי המצוות מהוות תיקון לשני החטאים:

חטא המרגלים הוא פחד מופרז, חוסר אונים ורפיון ידיים, מפחדים להתמודד עם המציאות ולהסתכן. המעפילים חשבו לתקן את זה והלכו לכיוון ההפוך, החטא שלהם היה אימפולסיביות, דחף לא מבוקר. חטא המרגלים הוא 'נשי', פאסיביות מוגזמת, וחטא המעפילים הוא 'גברי', אקטיביות מוגזמת.

פרשת נסכים מדברת על אדם שנודר-נודב קרבן, ומפרש בעל הטורים שסמיכות הפרשיות רומזת לכך שביציאה למלחמה ראוי לנדור. זהו תיקון לחטא המרגלים: אנו לומדים כיצד לצאת למלחמה במסירות-נפש, מתוך הכרה שהמצב הזה אמור לגלות את הרצון הפנימי שלנו לתת לה', לנדור קרבן שיובא בשלמות, עם מנחה ונסכים.

הפרשת חלה היא תיקון לחטא המעפילים. "בבאכם אל הארץ" - מיד כשבאים לארץ ורוצים לאכול לחם, יש לעצור את דחף התאוה הראשוני ולהפריש חלה בעין יפה לכהן. יהושע וכלב אמרו "אם חפץ בנו ה'"

- ובפרשת חלה יש **חפץ** אותיות, לגלות את החפץ, הרצון הפנימי, בביאת הארץ.

[שיעור כ"א סיון תשע"ג]

שבת – יש לך כנפיים

"דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם וְעָשׂוּ לָהֶם צִיצִת עַל כַּנְפֵי בִגְדֵיהֶם לְדֹרֹתָם וְנָתְנוּ עַל צִיצִת הַכָּנָף פְּתִיל תְּכֵלֶת. וְהָיָה לָכֶם לְצִיצִת וּרְאִיתֶם אֹתוֹ וּזְכַרְתֶּם אֶת כָּל מִצְוֹת ה' וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם וְלֹא תָתוּרוּ אַחֲרֵי לְבַבְכֶם וְאַחֲרֵי עֵינֵיכֶם אֲשֶׁר אַתֶּם זֹנִים אַחֲרֵיהֶם" - מצות ציצית שקולה כנגד כל המצוות (כמובא בפירוש רש"י).

לציצית יש ארבע כנפיים, "על כנפי בגדיהם", ובגימטריא: ארבע פעמים **כנף = ציצית.** והנה יחזקאל הנביא ראה במעשה מרכבה את המלאכים הנקראים "חיות הקודש" שלכל אחד מהם יש ארבע כנפיים. המלאכים הללו שייכים ל"עולם היצירה" המקביל לחלק הרגשי בנפש האדם (המידות), שבו מורגשת ה**חיות הקדושה** ("חיות הקודש"). חיות הקודש נמצאות בתנועה מתמדת של "רצוא ושוב", וכן החיות שלנו היא בתנועה של "רצוא" בדבקות כלפי מעלה, ו"שוב" כלפי העולם לקיים בו את המצוות.

הצדיק רבי אלימלך מליז'נסק אמר שמצות ציצית היא המצוה המיוחדת שעלינו להיזהר בה כיום - כלומר, מדורו של רבי אלימלך ועד ביאת המשיח במהרה בימינו. אכן, על ידי הציצית זוכים לשבת כראוי בארץ ישראל: הפרשה פותחת בחטא המרגלים שנשלחו **לתור** את הארץ, ואילו בזכות הציצית מקיימים "ולא **תתורו**".

כנפי הציצית מתקנות את מה שכתוב בספר זכריה על שתי נשים בעלות כנפיים, ומפרשים חז"ל שאלו "חנופה וגסות הרוח". הצירוף של חנופה וגסות-רוח הוא תיאור יפה לפוליטיקה מכוערת כאשר הכנפיים הם התקשורת-המדיה. אם נזהרים מחנופה וגסות רוח, בזכות מצות ציצית, זוכים לארץ ישראל, כמו הרמז של שוויון המושגים ההפוכים: **חנופה** ועוד **גסות רוח = ארץ ישראל.**

[לפי שיעור כ"א אדר תשע"ה]

להצטרפות לרשימת התפוצה היומית בוואטסאפ שלחו הודעה ל-**050-7951105**

ביאורים בפרקי אבות

פרק ג משנה יד

הוּא הָיָה אוֹמֵר: חָבִיב אָדָם שֶׁנִּבְרָא בְּצֶלֶם... חֲבִיבִין יִשְׂרָאֵל שֶׁנִּקְרְאוּ בָנִים לַמָּקוֹם, חִבָּה יְתֵרָה נוֹדַעַת לָהֶם שֶׁנִּקְרְאוּ בָנִים לַמָּקוֹם, שֶׁנֶּאֱמַר: 'בָּנִים אַתֶּם לַה' אֱלֹהֵיכֶם'. חֲבִיבִין יִשְׂרָאֵל שֶׁנִּתַּן לָהֶם כְּלִי חֶמְדָּה...

הבחירה של ה'

חביב אדם שנברא בצלם. במשנה יש שלש דרגות חיבה זו למעלה מזו: חיבת האדם, חיבת ישראל וחיבת ישראל שניתנה להם התורה הנקראת 'כלי חמדה'. שלש דרגות אלו מקבילות לשלשה זמנים בספירת העומר ושלשה מצבים בנפש:

העבודה של ספירת העומר באופן כללי היא תיקון המידות, 'להיות בן אדם' ('מענטש') - כאשר אנו עולים ממצב בהמי של הקרבת עומר שעורים (מאכל בהמה), למצב אנושי של הקרבת 'שתי הלחם' בשבועות (העשוי מחיטה, מאכל אדם).

תיקון המדות הוא "דרך ארץ קדמה לתורה"[א]. בסוף התהליך, בחג מתן תורה, זוכים לקבל את התורה - הכח האלוקי שבו ה' ברא את העולם. התורה היא מעין 'יומן אישי' של הקב"ה, בה השתעשע עוד לפני שנברא העולם[ב], ובה הסתכל כדי לברוא את העולם[ג]. לקבל את התורה פירושו לקבל כח לקלף מהעולם את העלם האלוקות שבו, ולהפכו למקום בו האלוקות חיה ומוחשית.

אמנם, יש פער גדול בין "חביב אדם" - תיקון המידות, לקבלת "כלי החמדה" - תיקון העולם. תכלית עבודת הנפש המאומצת של תיקון המידות היא המסקנה ש"אין חבוש מתיר עצמו מבית האסורים"[ד] ובלתי אפשר לתקן את עצמי מעצמי, וצריך להתפלל לה' שיושיע אותי מכלאי. אך אם החבוש אינו מצליח להתיר ולתקן את עצמו, כיצד יוכל להתיר אחרים ולהפוך את העולם?

לכן נדרשת דרגת ביניים, "חביבין ישראל שנקראו בנים למקום". חיבת ומעלת ישראל אינה מכח עבודתם ותיקון מידותיהם, אלא מכח בחירת ה' - "בנים אתם לה' אלהיכם", ובלי בחירה זו אין אפשרות לקבל את התורה.

היכן נמקם בימי הספירה את "חביבין ישראל"? באמצע ספירת העומר נמצא 'פסח שני': מי שהפסיד את קרבן הפסח בזמנו בניסן, כיון שהיה טמא או מרוחק מבית המקדש, יכול להקריבו ב'פסח שני' חודש אחר כך. כלומר, "אין דבר אבוד"[ה] - גם אם היית רחוק, גם אם היית טמא, ניתנת לך אפשרות נוספת לתקן את המעוות.

י"ד אייר מקובל גם כיום פטירת רבי מאיר בעל הנס. רבי מאיר הוא זה שהכריע "בין כך ובין כך אתם קרויים בנים"[ו] - הקשר של ישראל

א ויקרא רבה ט, ג.

ב משלי ח, ל. שבת פח, ב.

ג כדברי הזהר: "אסתכל באורייתא וברא עלמא" (זהר ח"א קלד, א).

ד ברכות ה, ב.

ה לוח 'היום יום' י"ד אייר. וכן אצל רבי נחמן מברסלב "אין יאוש בעולם", ליקוטי מוהר"ן תניינא עח.

ו קידושין לו, א. אכן, גם התואר 'אדם' מיוחד לישראל – "אתם קרויים אדם" – דהיינו שמדובר על ממד האדם

לקב"ה אינו תלוי במעשינו אלא בבחירת ה', "בנים אתם לה' אלהיכם" גם כאשר אינכם עושים את רצונו (חס ושלום) כשם שקשר בין אב לבנו אינו משתנה לפי מעשי הבן.

לסיכום: **חג** הפסח הוא "**ח**מלה **ג**דולה", התעוררות מלמעלה הנותנת כח להתחיל בתיקון המדות, להיות אדם. מפסח שני מתגלה הכח של "בנים אתם". ובחג השבועות מקבלים "כלי חמדה", התורה שנקראת "**ח**מדה **ג**נוזה" (ראשי תבות **חג** המתאימים לשבועות)[ז].

ונסיים ברמז לשנה זו: חג **השבָּעות = התשע"ח**.

מי שאמר את משנתנו הוא רבי עקיבא, והנה **עקיבא = אני אני אני**. רבי עקיבא מלמד ששלימות האדם היא בשלשת הרבדים: **אני בן אדם** ("חביב אדם"), **אני יהודי** ("חביבין ישראל"), **אני תלמיד חכם** ("שניתן להם כלי חמדה") - הערך הממוצע של שלשה ביטויים אלו הוא 289, **טוב** ברבוע (וכן **ברא אלהים**), להיות בן אדם טוב, יהודי טוב ותלמיד חכם טוב.

שבתוך ישראל (וראו תוי"ט ומדרש שמואל על משנה זו). אנו נקראים בנים בעיקר כבני יעקב אבינו, "בני ישראל", ובתוך יעקב יש את ממד האדם שבו, "שופריה דיעקב כעין שופריה דאדם הראשון". והרמז: **אדם בנים** = 147, כמניין שנות יעקב.

ז נמצא שעבודת 'אדם' היא ב-28 הימים הראשונים של ספירת העומר (עד סיום שבוע הנצח). סכום הימים המצטברים מ-1 עד 28 (דהיינו 'משולש' 28) הוא שבע פעמים **חן**, "ונח מצא חן בעיני ה'" – שלמות עבודת האדם למצוא חן בעיני אלקים ואדם, ו"כל שרוח הבריות נוחה [בחינת נח] הימנו רוח המקום נוחה הימנו". אחר כך, מהיום ה-29 עד היום ה-49, סכום מספרי הימים עולים **אחדות פשוטה**, **דוד מלך ישראל חי וקים** (הפירמידה של **אחד**).

מענות ותשובות

שאלה:

לאחרונה[א] הרב דיבר על ענין הלבושים שההורים נותנים לילד על ידי הנהגתם בשעת הזווג שהם הצלם-המוחין של הילד. לכאורה מה שרואים במוחש הוא שההורים נותנים רק חומר גלם, והרוחניות והחיות נותן הקב"ה. איך לקרב אל הדעת את הנושא? מה הקשר בין ההנהגה הפיזית ותכונה נפשית?

תשובה:

בטפה הזרעית יש גם רוחניות וחלק מעצם המוחין של ההורים, והנהגת ההורים בגשמיות משפיעה על התגלות רוחנית זו אצל הילד.

שאלה:

קרוב משפחה שלנו, שהיה נשוי ללא-יהודיה ר"ל, נפטר לאחרונה. אחרי דיון הלכתי פסקו לנו שיש להתאבל עליו. האם מלבד המשניות והתהלים שנוהגים לומר לעילוי נשמה, יש עוד משהו על פי חסידות וקבלה שכדאי לעשות?

תשובה:

הנצחה על ידי תרומת ספרי קדש.

שאלה:

מה לעשות עם זכרונות מדברים לא טובים שעשינו בעבר שצפים וטורדים בהווה ולעיתים אף גורמים לעצבות?

תשובה:

ה' ברא עולמות והחריבם משום שלא מצאו חן בעיניו (כיוון שלא הלכו בדרך הישרה), עד שברא את העולם הזה ומצא חן בעיניו וקיימו. בכל זאת, נשאר רושם בעולם הזה, שמיסודו הוא טוב, של כל אותם עולמות שנחרבו מפני שלא היו טובים. אך הכל ברצון והשגחת השי"ת כדי שאנחנו, עם ישראל עבדיו, נזכה לעשות לו נחת רוח כאשר נהפוך את החשך (הרושם שנשאר מהעבר) לאור ואת הטעמים המרים למתוק.

כך הוא גם בחיים הפרטיים של כל אחד ואחת מאתנו, יש עבר שנשבר וה' מרחם עלינו ומזכה אותנו לשקם את עצמנו ולבנות יחד עם בן/בת זוג מן השמים, בית נאמן בישראל. ויחד עם זה הרשמים של העבר נשארים, וזה בכדי לזכות אותנו בעבודת הקדש של ל"אהפכא חשוכא לנהורא וטעמין מרירו למיתקא"[ב], על ידי התורה והמצות ואהבת ישראל שלנו. כלל גדול - "צדיקים תחלתם יסורים (מאותם זכרונות ורשמים) וסופן שלוה (על ידי עבודת האתהפכא כנ"ל)"[ג]. יהי רצון שכך יתקיים אצלך - והעיקר: "עבדו את ה' בשמחה"[ד], מתוך הודיה מקרב לב על כל הטוב האין-סופי שה' נותן לך.

א ראה בשיעורי "סוד הצלם" בחוברת ואביטה לשבת פרשת נשא.

ב ראה תניא ליקו"א, פרק י.

ג ע"פ בראשית רבה סו, ד.

ד תהלים ק, ב.

הדרכה לחתן:

הסדר בחתונה, ואח"כ גם בחיים, הוא שהחתן-הבעל צריך לדייק, אבל לאשה-כלה מותר לאחר [כך היה גם במתן תורה, הקב"ה היה לפני עם ישראל, "כחתן היוצא לקראת כלה"[ה]]. עיקר השלום-בית הוא כאשר צריכים לצאת יחד לאיזה אירוע - הבעל כבר מוכן, אבל אשתו עוד לא התלבשה, לוקח לה הרבה זמן... אחד הלימודים החשובים מהחתונה הוא - שהחתן יחכה בסבלנות לכלה. זה צריך להתחיל מהחופה. זהו סוד הזווג, "מי השִׁלֵּח ההֹלכים לאט"[ו].

ה רש"י שמות יט, יז.

ו ישעיה ח, ו.

לתשומת לב – מדובר במענות פרטיים לשאלות מסוימות, לשואלים מסוימים בהקשר מסוים. חלק מהתשובות לא נערכו כתשובה לרבים, והן מתפרסמות כ"לחם חם ביום הלקחו" בשל העניין והלימוד שיכול להיות מהם כהשראה לרבים. בדרך כלל השאלה קוצרה או שונתה (ולעתים גם התשובה, בפרטים קטנים) כדי למנוע פגיעה בפרטיות השואלים

תנו לילד צֶלֶם נקודת-חינוך מתוך שיעורי סוד הצלם

האדם נברא "בצלם אלהים" והאריז"ל מסביר שהצלם הוא סוד הממוצע המחבר ומתווך בין שתי מדרגות שונות והפוכות. "מותר האדם מן הבהמה" הוא ביכולת לחבר בין הפכים ולאסוף את ריבוי פרטי המציאות לתמונה אחת - יכולת המתבטאת בתודעה התופסת את העולם בצורה אחדותית ובתקשורת מילולית המגשרת על הפער בין הדעות והחוויות של אנשים שונים (והם-הם "דעה ודבור", המייחדים את נפש האדם מנפשות שאר הנבראים).

יכולת הגישור הזו תלויה בהפשטה, המאפשרת לדמות דבר לדבר, למצוא מכנה משותף ושפה משותפת. לכן, ככל שהצלם טהור יותר יש לו יכולת הפשטה רבה יותר, המאפשרת חיבור אמתי, שמרומם ומזכך את הצד התחתון של החיבור (ומכלל הן אתה שומע לאו - כאשר הצלם עב וגס, חסר בהירות, יכולת ההפשטה לוקה בחסר, הדימויים מדומיינים ושגויים, ואזי החיבור אינו אמתי ובמקום לרומם את הצד התחתון הוא משפיל ומעכיר את הצד העליון).

התיווך בין דברים שונים והפוכים מופיע שוב ושוב, בדרגות שונות, בכל קומות המציאות ובכל סדר ההשתלשלות (כשהצלמים מתפרשים כיצרים, כשכלים או כחיות אלקית). כשרוצים להקנות לילדים - או ליתר דיוק, לפתח אצלם - את סוד הצלם יש להתחיל מבסיסו של סֶלם-הצלם: בעולם העשיה הפירוש הפשוט של צלמים הוא צורות-ציורים. כאשר נותנים לילד דף וצבע ומעודדים אותו לצייר מפתחים אצלו את יכולת ההפשטה הראשונית - לזהות את מה שנמצא מולו ולהגדיר אותו בצורות וצבעים. הציור - שככל שהוא מתפתח הופך מוגדר ומבטא מציאות - מתווך לילד את המציאות מרובת הפרטים ועושה בה סדר.

ההבנה שיש לעלות תמיד בסֶלם-הצלם, לעודד את ההפשטה והקידוש שלו, דוחפת להתקדם מהציור אל הקריאה (דרך צביעת צורות מוגדרות של 'ציורים טובים') - האמנות היהודית האמתית מבוססת על צורת אותיות לשון הקדש (כדברי רבי אברהם אבולעפיא זצ"ל, שתיקון העשיה הוא בציור צורת האותיות). המעבר מציורים (סימבולים של מציאות) לאותיות הוא עוד התפתחות-התקדשות של השפה. כאשר הילד מתחבר לצורת האותיות, לצלילן ולמשמעותן - לא רק כסימנים-הסכמיים, אלא כטעוני משמעות רב-חושית - נוצר רצף של התפתחות כחות היצירה והדמיון שלו, שבסופו של דבר מזדכך ומפתח את שכלו, הכח העיקרי המתווך לאדם את המציאות ומאפשר לו גם להשפיע עליה.

אז תנו לילד דף וצבע ופתחו אצלו את "צלם אלהים" (והרמז: **דף-צבע** בגימטריא "**צלם אלהים**"!).

[ועוד הערה להורים: הקנית ה"צלם" לילד מתחילה עוד לפני לידתו. הזהר אומר כי ההורים ממשיכים לילד לבוש - שהוא סוד הצלם, המתווך בין נשמתו היורדת לעולם לבין גופו והמציאות הסובבת אותו. ככל שההורים מקדשים את עצמם בזיווגם הלבוש יהיה זך ויאפשר לילד לפעול בצורה נכונה יותר - הן בקיום תורה ומצוות והן בקבלת שפע אלקי בצורה טובה ובריאה. הזיווג הוא המפגש בין ההורים, וקידושו הוא הפשטה המתרגמת את הדחפים הפרטיים-האנוכיים של בני הזוג והופכת אותו לדפוס משותף של ביחד, דפוס של אהבה ונאמנות ושאיפה רוחנית משותפת.]

נקודה מעובדת מסעודת ר"ח סיון ע"ח. נרשם על ידי איתיאל גלעדי.

סיפור חסידי הילולת רבי בעריש מביאלא – כה סיון

הרה"ק רבי דוב בעריש לנדא מביאלא נולד לאביו רבי אברהם לנדא, "הגאון מטשכנוב". היה חסידם של רבי יצחק מווארקי ושל בנו רבי מנחם מענדל (עליו ספרנו בשבוע שעבר). אחרי פטירת רבו הרמ"מ, הנהיג את חסידות ווארקי עד פטירתו. ממנו יצאו השושלות החסידיות אלכסנדר (מתלמידו) וסטריקוב (מבנו).

על גדולי חסידיו של רבי מנחם מענדל מווארקי נמנה הרה"ק רבי בעריש מביאלא, אלא שבדבר אחד היתה דעתו שונה מדעת רבו, כי לדעת מרן רמ"מ "יאה עניותא לישראל", ואילו לרבי בעריש עשירות יאה לישראל.

והיתה חוות דעתם ההפוכה ידועה לכל, עד שפעם קראו רבו על מנת להתווכח בענין, והוא התחמק ולא רצה ללכת, בהוסיפו "ווען מען וועט מיר צולאזען צום שיפלאד וועל איך טיילען וויפיל עם לאזט זיך" [כשירשוני לגשת למגירה, אחלק ככל שאוכל], ואכן בימיו נתברכו החסידים בעושר מופלג.

יש כאן סיפור מופלא על חילוק הדעת בין רמ"מ מווארקי לבין חסידו הגדול רבי בעריש מביאלא, שעל אף שהיה קשור לרבו בלב ונפש, לא התבייש לחלוק עליו. עצם הויכוח הוא על הנוי והתפארת לישראל - האם עניות מפוארת יותר, או שמא העשירות דווקא. לשון חז"ל היא "יאה עניותא ליהודאי כי ברזא סומקא לסוסיא חיורא" - העניות נאה כרצועה אדומה לסוס לבן. שילוב מפואר של גוונים שייך למידת התפארת, ובפרט שילוב נכון של גווני החסד והגבורה - לבן ואדום - אודותיו מדברים חז"ל. הסוסים הלבנים הם עניי ישראל - בני ישראל היפים, שמבניהם תצא תורה (כאמרם ז"ל "הזהרו בבני עניים, שמהם תצא תורה") - תכונתם של ישראל היא תכונת החסד-הלבן, ואילו עניותם היא ה"ברזא סומקא" הנאה על צווארם, הבאה מצד ספירת הגבורה (המצב הכלכלי בכלל שייך לספירת הגבורה, ביחס אליה נאמר בספר יצירה "תמורת עושר עוני", ואם כן גם עשירות יכולה להיות נאה ואדומה על גבי הסוס הלבן, ודוק). מאמר חז"ל זה זוקק הבנה, אך מכיון שרבי מנחם-מענדל מווארקי דרש כמותו, הוא פעל, כמובן, עניות מפוארת אצל חסידיו.

ענין העניות והעשירות שייך גם לספירת הדעת, שהרי "אין עני אלא בדעת" ו"אין עשיר אלא בדעת". בעומק ניתן להסביר כי העניות בדעת והעשירות בדעת הן שתי דעות - דעה הגורסת שטוב יותר להיות עני ודעה הגורסת שטוב יותר להיות עשיר. הדעת היא נשמת התפארת - חילוקי הדעות הן ביחס ל"תפארת ישראל" הרצויה. את מעלת העניות לישראל דרשו חז"ל מהפסוק "בחרתיך בכור עֹני". והנה, "**בכור עֹני**" הן אותיות האמור במשיח - "**עני ורֹכב** על חמור" - העולה כמנין **משיח**! אם כן, יש כאן רמז מופלא שיפי העניות לישראל זה גילוי ניצוץ נשמת משיח. לפי זה יש לומר כי חילוקי הדעת היא מהו הענין המסוגל ביותר לגילוי ניצוץ נשמת משיח אצל היהודי - רמ"מ סבר כי אף אם בנשמת יהודי עשיר יכול להתגלות ניצוץ משה רבינו (עליו נאמר שהיה עשיר), הרי שבשביל גילוי ניצוץ המשיח (ה"עני ורֹכב על חמור") בנשמה נדרשת העבודה של "בחרתיך בכור עֹני", ואילו דעת רבי בעריש מביאלא היא כי ניצוץ המשיח יכול להתגלות גם, ואולי דווקא, בנשמת יהודי עשיר (ובדורנו משמע מדברי הרבי מליובאוויטש כי ההכרעה היא כדעת רבי בעריש דווקא).

בְּרכות בחשבון חידושי רמזים בפרשת שלח

סוד המספר 1820

המספר 1820 הנו מתמודד כבד-משקל על התואר של "המספר החשוב ביותר בחמשה חומשי תורה". אין אנו מכירים מספר זה מבעלי המסורה אשר כבר מזמן בית שני עסקו בספירת האותיות והתבות בתורה ותיעדו את ממצאיהם בספרי המסורה השונים. המספר עצמו מתועד לראשונה בספרו "אהבת תורה" של ר' פינחס הורוויץ, ספר שיצא לאור לפני כמאה שנים.

1820 הוא מספר הפעמים בהם מופיע שם הוי' ב"ה בחמשה חומשי תורה. אנו נוהגים לקשר אותו עם הפסוק "סוד הוי' ליראיו וברִיתו להודיעם" (תהלים כה, יד) שכן 1820 הוא המכפלה של **סוד** פעמים **הוי'**, והוא באמת סוד ה' הנגלה למי שדורש את שמו ואת בריתו.

בחומש, בנ"ך, במשנה, ובשאר ספרות חז"ל ישנן מאות תופעות יפהפיות הקשורות למספר זה. נתמקד הפעם בתופעה מתמטית מיוחדת העוסקת באנאליזה מורכבת למעשה. בסוף התופעה נבקש מהקוראים הוכחה מתמטית לתופעה נלווית ואי"ה נפרסם את ההוכחה בגליון קרוב.

נשא את ראש בני קהת

נתבונן בפס' "נָשֹׂא אֶת־רֹאשׁ בְּנֵי קְהָת מִתּוֹךְ בְּנֵי לֵוִי לְמִשְׁפְּחֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם" (במדבר ד, ב). לפי הטעמים חמש המלים הראשונות, נָשֹׂא אֶת־רֹאשׁ בְּנֵי קְהָת הן ביטוי בפני עצמו. בכל התורה מופיעה המלה נשא בניקוד זה רק פעמיים, כאן ובהמשך הפרק ביחס לבני גרשון (שם, שם כב).

והנה התופעה הראשונה היא שערך חמש מלים אלה **"נָשֹׂא אֶת־רֹאשׁ בְּנֵי קְהָת"** הוא בדיוק 1820. נציין שאין ביטויים שלמים רבים בחומש שערכם 1820. ביטוי זה קשור בעוד אופנים עם המספר 1820 שכן יש בו 5 מלים ו-14 אותיות. והנה, 1820 מתחלק הן ל-5 פעמים 364 והן ל-14 פעמים 130. יוצא שהערך הממוצע של כל מלה 364 והערך הממוצע של כל אות 130!

מספרי נשא

רשמנו את הביטוי עם טעמי המקרא כדי להראות שהטעמים מחלקים את הביטוי עצמו לשנים. בחלק הראשון המלה **נָשֹׂא** ובחלק השני ארבע המלים **אֶת־רֹאשׁ בְּנֵי קְהָת**. לפי ערכן יוצא שהפסוק הנ"ל רומז לנו לחלק את המספר 1820 לשנים:

נָשֹׂא ועוד **אֶת־רֹאשׁ בְּנֵי קְהָת** = 1820 = 351 + 1469

פעולת החיבור הזו אומרת דרשני. הבקיאים בתורת המספרים ובמיוחד במספרים הצורניים, מיד מזהים שהמספר 351 הוא המשולש של 26 (כלומר, סכום המספרים השלמים מ-1 עד 26). את המספרים המשולשים אנו מסמנים בעזרת סימן המשולש כך: $351 = \triangle 26$. 1469 הנו סכום של מספרי השראה. מספרי השראה נתונים על ידי הנוסחה: $\boxdot n = n^2 - (n-1)^2$. ספציפית 1469 הוא סכום מספרי ההשראה מההשראה של 1 עד ההשראה של 13 (חצי 26!). את סכום מספרי ההשראה נכתוב כנוסחה מתמטית כך: $\sum_{k=1}^{n} \boxdot k$. במתמטיקה, מספרים אלה ידועים כמספרים אוקטוהדרלים, ויש להם צורה מובהקת. כעת אפשר כעת לכתוב את ערך חמש המלים בצורה מתמטית כך:

$$1820 = \sum_{k=1}^{13} \boxdot k - \triangle 26$$

כלומר, הנוסחה של 1820 מבוססת על שני המספרים 13 ו-26, הרומזים לביטוי **הוי' אחד**.

אם נכליל, נוסחת סדרת המספרים היוצאת מהביטוי הנ"ל ובה נמצא 1820 היא:

$$f[n] = \sum_{k=1}^{n} \boxdot k \dashv \triangle(2k)$$

n	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
f[n] (מספרי נשא)	4	16	40	80	140	224	336	480	660	880	1144	1456	1820

אפשר גם לכתוב את הנוסחה של "מספרי הנשא" כך:

$$f[n] = (2n^3 \dashv 6n^2 \dashv 4n)/3$$

סכום מספרי נשא

כעת נוסיף שורה נוספת לטבלה ובה סכום מספרי הנשא עד אותו מספר:

n	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
f[n]	4	16	40	80	140	224	336	480	660	880	1144	1456	1820
Σf[n]	4	20	60	140	280	504	840	1320	1980	2860	4004	5460	7280

והנה, כעת נשים לב לתופעה יוצאת דופן: עבור כל מספר רביעי בסדרת מספרי נשא, סכום מספרי הנשא עד אליו הוא מכפלה של המספר נשא עצמו. נכתוב זאת כשורה נוספת בטבלה:

n	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
f[n]	4	16	40	80	140	224	336	480	660	880	1144	1456	1820
Σf[n]	4	20	60	140	280	504	840	1320	1980	2860	4004	5460	7280
	1				2				3				4

מובן שדפוס זה יחזור על עצמו לעולמים, ואת ההוכחה אנו משאירים לקוראים. מי שישלח הוכחה מתמטית לכך, יזכה בלא הגרלה בכל ספרי "גל עיני" הנמצאים כעת בדפוס.

כעת נשים לב ש-4 פעמים 1820 הם 7280. אך, כיוון ש-1820 הוא מספר ההופעות של שם הוי' השם בן **ד** אותיות, ממילא 7280 הוא מספר האותיות בכל 1820 ההופעות של שם הוי' בחמשה חומשי התורה.

הפך בה והפך בה דכולא בה

הנה, אם נחשב את המילוי של הביטוי **"נָשֹׂא אֶת־רֹאשׁ בְּנֵי קְהָת"** נמצא שהוא 3211. וכשנחבר את ערך המילוי לערך הביטוי עצמו נקבל 5031 שהוא המכפלה של 9 פעמים 559. אבל, 559 הוא ערך המלה **גרשון**, וכזכור הפעם השניה בכל התורה בה מופיעה המלה נשא הוא בביטוי "נָשֹׂא אֶת רֹאשׁ בְּנֵי גֵרְשׁוֹן"!

נכתוב כעת את המספרים היוצאים מנוסחה זו והנמצאים בסדרה של 1820 הזו (אותה נכנה מעתה לשם הקיצור "סדרת מספרי נָשֹׂא"):

קטלוג הסדרות של Sloane

לפני כחמישים שנה התחיל ניל סלון, מתמטיקאי בריטי לקטלג סדרות של מספרים שלמים (integer sequences) בצורה מסודרת ומיד עם הופעת האינטרנט העלה אליו את הקטלוג. לכל סדרה משמעותית יש מספר קטלוגי ומתמטיקאים (מקצוענים וחובבנים) מכל העולם משתתפים בהוספת מידע, תופעות ואפליקציות לכל סדרה. הקטלוג הממוחשב נמצא באתר www.oeis.org.

המספרים הקטלוגיים של הסדרות שהופיעו במאמר זה הן:

- המספרים המשולשים: A000217
- מספרי השראה: A001844
- סכום מספרי ההשראה: A005900
- מספרי נשא: A210440
- סכום מספרי נשא: A033488

נכתב ע"י הרב משה גנוט.

כל דור

עומד בפני התמודדויות חדשות, הן במציאות החיצונית והן בנפש פנימה. הלוז הוא תמיד עבודת ה', אך הביטויים, הלבושים וההגדרות משתנים. כך אדמו"ר הזקן החליף בתניא את הגדרת המאבק המתחולל בתוך האדם – במקום לומר יצר הטוב ויצר הרע מדברים על נפש האלקית ונפש הבהמית (ולשינוי זה השלכות רבות). גם רבי נחמן התבטא פעם ששוב אין לקרוא ליצר הרע כך, אלא יש לזהותו עם "כח המדמה".

בחדשים האחרונים עסק הרב גינזבורג שליט"א במספר שיעורים בהגדרות חדשות – לא רק שני יצרים או שתי נפשות אלא שני צדדים של אישיות אחת, הצד המואר והצד האפל. אחד הדימויים העיקריים של עם ישראל הוא הירח, שמורכב בעליל מצד מואר וצד אפל. הרב מוליך אותנו במסע של התבוננות על הירח – שמותיו בלשון הקדש (וגם בשפות זרות), תכונותיו הבולטות מהצד המדעי ובעיקר הלימוד שעלינו להפיק ממנו בעבודת ה'. הירח מלמד עבודת ה' נשית, רווית שפלות, בינה יתרה ואמונה – עבודה שמאפשרת להאמין בכל יהודי, גם אם פוגשים בעיקר את הצד האפל שלו, ולחשוף את הנפלאות הגנוזות באותו צד אפל.

גם מקומו של כח המדמה, עליו דבר רבי נחמן, לא נפקד בשיעורים שכאן – שיעור נוסף מסדרת שיעורי סוד הצלם עוסק בטהרת ותיקון כח המדמה כפי שהוא מופיע בכתבי חסידות סלונים.

מעונין להצטרף לצוות המפיצים של **ואביטה**?

רוצה להצטרף לתפוצת המייל שלנו ולקבל את כל ההודעות והשיעורים?

שלח מייל לכתובת: **itiel@pnimi.org.il**

רוצה לשמוע את שיעורי וניגוני הרב? התקשר לפנימי-פון במספר **079-9211-452**